

Puhutaan seksuaalisuudesta

Käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli
seksuaalisuuden puheeksioton tueksi 8.-luokkalaisten
vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Tukholmankatu 10
Kätilö (AMK), SHK12K1
Innovaatioprojekti XX00AB51-
3006
26.11.2014
Ohjaaja: Liisa Rytönen-Kontturi

Sisällys

1	Yhteenveto	2
2	Kohti Myllypuron hybridikampusta	3
2.1	Myllypuron alue	3
2.2	Myllypuron hybridikampus ja Megora	4
3	Seksuaalisuuden puheeksiotto vanhemmille	5
3.1	Nuorten seksuaalisuus	5
3.1.1	Nuorten seksuaalikäyttäytyminen	7
3.2	Nuorten seksuaalikasvatus	8
3.2.1	Seksuaalikasvatus koulussa	8
3.2.2	Seksuaalikasvatus kotona	11
3.2.3	Miten puhua nuoren kanssa seksuaalisuudesta?	12
3.2.4	Kokemuksia seksuaalisuuden puheeksiotosta	14
4	Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin toteutus	16
4.1	Kohderyhmät, tavoitteet ja tuotokset	16
4.2	Kohti onnistunutta innovaatioprojektia	17
4.3	SMART Board -materiaali	22
4.3.1	Socrative – yhteisöllisen äänestämisen ohjelma	23
4.3.2	Materiaalin tekeminen	24
5	Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamalli	25
5.1	Käyttäjälähtöisen ja osallistavan toimintamallin luominen	25
5.2	Kuvaus toimintamallista	27
5.3	Toimintamallin arviointi	27
6	Pohdinta	29
6.1	Jatkokehitysehdotukset	31
	Lähteet	32
	Liitteet	
	Liite 1. Projektin hallinta	
	Liite 2. Toimintamalli ja SMART Board -materiaali	
	Liite 3. Arviointilomake	

1 Yhteenveto

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektimme on toteutettu osana Metropolian Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanketta, joka toteutetaan Myllypuron alueelle. Tarkoituksena projektissamme oli luoda käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli siitä, miten 8.-luokkalaisten nuorten vanhempia voidaan tukea nuorten seksuaalisuuden puheeksiotossa. Aloitimme projektimme taustaselvitysten laatimisella Myllypuron alueesta, hybridikampuksesta, nuorten seksuaalisuudesta, seksuaalikasvatuksesta koulussa ja kotona sekä seksuaalisuuden puheeksiotosta. Keräsimme yhteen myös vinkkejä vanhemmille seksuaalisuudesta puhumisesta sekä tutkimustietoa siitä, mitkä ovat puhumista estäviä ja edistäviä tekijöitä.

Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallin olemme suunnitelleet käyttäjille, eli vanhemmille. Käyttäjien osallisuus on huomioitu projektin suunnittelu- ja arviointivaiheissa. Vanhemmat osallistuivat suunnitteluun vastaamalla sosiaalisessa mediassa kyselyymme nuorten seksuaalisuuden puheeksioton läpikäymisen tarpeellisuudesta koulun vanhempainilloissa. Suurin osa vastanneista koki, että aiheen käsittely olisi tarpeellinen. Projektin tarvemäärittelyvaiheessa keräsimme myös Myllypuron yläasteen rehtorin sekä Väestöliiton mielipiteitä aiheesta. Molemmat tahot pitävät aihetta tärkeänä ja tarpeellisena.

Ensisijaisena kohderyhmänä projektissamme olivat Myllypuron yläasteen koulun 8.-luokkalaisten nuorten vanhemmat. Valitsimme 8.-luokkalaisten nuorten vanhemmat kohderyhmäksemme, sillä 13–14-vuotiaat nuoret ovat ylittäneet murrosiän kynnyksen, heidän seksuaalinen kypsyminen on käynnissä ja samalla heidän seksuaalinen kehityksensä kiihtyy (THL 2010: 24). Kahdeksaluokkalaisista tytöistä ja pojista 15 % vuonna 2006 oli ollut yhdynnässä (Kontula – Meriläinen 2007: 14). Seksuaalikasvatuksen ajoittaminen ja laatu on siis tärkeää, jotta nuoret saavat riittävän aikaisin tarvitsemaansa tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ja ovat näin tiedollisesti valmiita seksuaalielämän aloittamiselle. Lapsen seksuaalikasvatuksen perusta luodaan kotona. (Väestöliitto 2014.) Vanhemmille on näin ollen tärkeä antaa vinkkejä ja eväitä seksuaalisuuden puheeksiottoon nuortensa kanssa.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin tarkoituksena oli järjestää vanhempien tarpeisiin vastaava tilaisuus nuorten seksuaalisuuden puheeksiotosta Myllypuron yläasteella, mut-

ta aikataulullisista ja käytännön organisointiin liittyvistä syistä johtuen päädyimme toimintamallimme esittelyyn Myllypuron Ostari -kauppakeskuksessa pop up -tyylisenä työpajana. Vanhemmille suunnattuun työpajaamme olimme saaneet Väestöliitolta runsaasti seksuaalisuuden puheeksiottamista tukevaa kirjallista materiaalia sekä vanhempainpakkauksen, joka arvottiin osallistujien kesken. Esittelimme myös SMART Board -materiaaliamme, joka koostui nuorten seksuaalisuuteen liittyvästä teorian tiedosta sekä keinoista puheeksioton tukemiseksi.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin välitön tavoite oli, että vanhemmat saavat tietoa ja itsevarmuutta seksuaalisuuden puheeksioton tueksi, ja kynnys keskustella seksuaalisuudesta nuorten kanssa madaltuu. Tätä arvioimme keräämällä työpajamme osallistujilta palautetta paperisella arviointilomakkeella (Liite 4). Saimme erittäin positiivista palautetta sekä muutamia kehitysehdotuksia. Pidemmällä aikavälillä uskomme, että kun vanhemmat ottavat seksuaalisuuden puheeksi kotona nuorten kanssa, kasvavat oletettavasti myös nuorten tiedot seksuaalisuudesta ja vuorovaikutus vanhempien kanssa. Tällöin projektin hyödyt saavuttavat vanhempien välityksellä myös nuoret.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin tuotoksena saatu Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamalli liitetään osaksi seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetuskokonaisuutta. Toimintamallissa opiskelijaryhmä jakautuu kurssin aikana pienryhmiin, jotka jalkautuvat eri yläasteille ja suunnittelevat oman tilaisuutensa vanhemmille seksuaalisuuden puheeksioton läpikäymiseen tai halutessaan muuhun seksuaalisuuteen liittyvään aiheeseen toimintamallimme mukaisesti. Tarkoituksena olisi, että jokaisella pienryhmällä on mahdollisuus työstää projektiaan oman koulunsa tiloissa. Sovellettaessa toimintamallia Metropolian Hybridikampuksella on pienryhmien tarkoitus työstää materiaaliaan Hybridikampukselle tulevilla Megora-tiloissa.

2 Kohti Myllypuron hybridikampusta

2.1 Myllypuron alue

Myllypuroon asuinalueena on vaikuttanut erityisesti 1960-luvun kova asuntopula, jolloin lähiöiden rakentamisessa noudatettiin taloudellisuuden ja tehokkuuden vaatimuksia.

Tämä johti suurten, yhdenmukaisten asuinalueiden nopeaan rakentamiseen. Myllypurosta muodostui tuolloin lähiö. (Blomgren 2000.) Nykyään Myllypuroa asuttaa hieman vajaa 10 000 asukasta ja se sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien päässä metrolla ja Kehä I:stä pitkin (Uutta Helsinkiä/Myllypuro. 2014). Hintatasoltaan Myllypuro on yksi halvimista ja monikulttuurisimmista asuinalueista pääkaupunkiseudulla (Helsingin tila ja kehitys. 2013: 182). Hintatasosta johtuen alueella asuu runsaasti lapsiperheitä ja vähätuloisia.

Helsingin vieraskielisistä asui vuonna 2013 Itäisessä suurpiirissä 28 prosenttia, mikä tarkoittaa 20 289 vieraskielistä. Vieraskielisiä oli osa-alueina eniten Kontulassa, Kannelmäessä, Myllypurossa ja Kallahdessa. (Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2013. 2013: 17.) Vieraskielisyys asettaa suuren haasteen Myllypuron alueen kouluille opetuksen suhteen. Opetuksen tulisi vastata yksilöllisesti jokaisen opiskelijan tarpeisiin, huomioiden kuitenkin kulttuurien erot. Myllypuron ylä-aste on tästä syystä monikulttuurinen koulu, jossa luokkien 7–10 lisäksi on maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava ryhmä. (Myllypuron yläasteen koulu. 2014.) Myllypurossa kouluttautuminen perusasteen koulutuksen jälkeen on vähäistä. Vain 58–69,9 prosenttia asukkaista on jatkokouluttautunut. Vuodesta 2005 vuoteen 2010 peruskoulun jälkeinen koulutustaso on laskenut edelleen. (Helsingin tila ja kehitys. 2013: 65, 75.) Peruskoulun vastuu tiedollisen osaamisen opettamisessa korostuu tästä johtuen.

2.2 Myllypuron hybridikampus ja Megora

Metropolia Ammattikorkeakoululla on suunnitteilla Käyttäjälähtöinen hybridikampus -projekti monikäyttöisen rakennuksen rakennuttamisesta Myllypuron alueelle (Meyer 2013). Myllypuron kampus on tarkoitus rakentaa vuosina 2016–2019 ja tarjota tulevaisuudessa opiskeluympäristö 6 000 opiskelijalle (Ristimäki 2014). Rakentamisen myötä Myllypuron asuinalue tulee laajenemaan ja siitä tulee uudenlaisen oppimisen keskus. Varhaisella suunnittelulla vaikutetaan siihen, että hybridikampus tulee vastaamaan alueen asukkaiden sekä opiskelijoiden tarpeisiin ja tarjoamaan opettamiselle innostavan toimintaympäristön.

Suunnittelimme toimintamallimme erityisesti hybridikampukselle tulevaan Megora-tilaan. Megora on olohuonetyyppinen kahvila sekä oleskelutila, jota voivat hyödyntää

hybridikampuksella opiskelevat opiskelijat. Suunnitteilla kampukselle on viisi eri Megoraa, jotka ovat kooltaan 43 m²–110 m². Megoroiden suunnitteilla oleva aukioloaika on kello 8–20. Kaikkiin tiloihin on tulossa omat vesipisteet sekä astianpesukoneet, ja tarjolla on syötävää. Megorassa opiskelija voi rentoutua tai tehdä viihtyisässä ympäristössä opiskelutöitä tietokoneella tai lukea kirjaa. Tulevissa Megora-tiloissa on kiinnitetty huomiota yhtenäiseen sisustukseen, lämpöön, akustiikkaan, valaistukseen sekä laadukaisiin ruokatarjoiluihin. Kestävä kehitys on huomioitu muun muassa energiasäätlamppuvalinnoilla ja kahvilasta ostettujen tuotteiden ekologisuudella esimerkiksi myyntiin tulevat termosmukit. (Seppä 2014.) Kuvaamme myöhemmin innovaatioprojektissamme kehittämäämme uudenlaista innostavaa Megora-tilaa.

3 Seksuaalisuuden puheeksiotto vanhemmille

3.1 Nuorten seksuaalisuus

Seksuaalisuus käsitteelle Maailman terveysjärjestö (WHO) on perusmääritelmän lisäksi ehdottanut seuraavaa, hieman laajempaa määritelmää:

Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä kaikissa elämän vaiheissa, ja se käsittää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, mielihyvän, sukupuolisuhteet ja liissäntymisen. Seksuaalisia kokemuksia ja seksuaalisuuden ilmenemismuotoja ovat ajatukset, fantasiat, halut, uskomukset, asenteet, käyttäytyminen, seksuaalisuuden harjoittaminen, roolit ja suhteet. Vaikka seksuaalisuus voi pitää sisällään kaikki nämä ulottuvuudet, ihminen ei aina koe tai ilmennä niitä kaikkia. Biologiset, psykologiset sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, eettiset, lailliset, historialliset, uskonnolliset ja hengelliset tekijät vaikuttavat vuorovaikutuksessa seksuaalisuuteen. (THL 2010: 16 mukaan.)

Seksuaalisuus on ihmisen ominaisuus, jonka kehitys tapahtuu hitaasti ja portaittain alkaen varhaisesta lapsuudesta. Se kattaa biologisen kehittymisen ja tekojen lisäksi oleellisesti myös järjen ja tunteen. Seksuaalisuuden kehittyminen tapahtuu biologisten muutosten siivittämänä sisäisenä prosessina, johon kuuluu tietojen ja ymmärryksen lisääntyessä erilaisia tunteita, toiveita ja valmiuksia. Tasapainoisen kehityksen edellytyksenä on, että lapsi saa rauhassa kokea erilaiset seksuaalisuuteen liittyvät kehitysvaiheet kokien erilaisia tunteita ja oppien jokaisessa vaiheessa uusia tietoja omien valintojensa tueksi. Nuorilla on oikeus ja velvollisuus toimia omien valmiuksiensa ja kypsyytensä mukaisesti, kiirehtimättä. (Korteniemi-Poikela – Cacciatore 2010: 9-13.)

Korteniemi-Poikela ja Cacciatore (2010) kuvaavat lapsen seksuaalisen kehityksen tapahtuvan kolmen eri kerroksen kautta: järjen, tunteen ja biologian kerroksilla. Järjen kerroksella lapsi tai nuori tekee tietoista prosessointia liittyen asenteisiin ja uskomuksiin, arviointi- ja päätöksentekokykyyn sekä kokemuksiin ja oppimiseen. Suhtautuminen seksuaalisuuteen etenee lapselle ominaisen uteliaisuuden kautta varhaisuoruuden hämmentyneeseen herkkyyteen, jonka jälkeen varhaisaikuisuuden halu ja uskallus rohkaistuvat lopulta tekoihin. Tunteen kerros sisältää tunnekokemusten, kuten ihastumisen ja rakastumisen läpikäyntiä ja itsenäistymistä. Samalla myös itsearvostus ja ymmärrys lisääntyy. Biologian kerroksessa tutustutaan omaan kehoon ja sen tuntemuksiin ja kehitytään lopulta sukukypsäksi aikuiseksi. (Korteniemi-Poikela – Cacciatore 2010: 18-19.)

Seksuaalinen kehitys kiihtyy nuorilla murrosiän (12–15-vuoden iän) aikana ja samalla myös heidän seksuaalinen kypsymisensä on käynnissä. Murrosiän alkuvaiheessa samaa sukupuolta olevat ystävät ovat tärkeässä merkityksessä ja heidän kanssaan nuoret pystyvät puhumaan asioista. Nuoret alkavat kuitenkin myös tutustumaan vastakkaiseen sukupuoleen. Murrosiässä fyysinen kehitys ja henkinen kehitys eivät ole samalla tasolla. Murrosikä on nuorille aika, jolloin he alkavat syvällisesti pohtia asioita. He oppivat käsittelemään asioista ja tapahtumia, joita ei ole mahdollista havaita tai joita he eivät ole vielä itse kokeneet. Nuoret oppivat myös yhdistelemään pienempiä asiakokonaisuuksia isommiksi kokonaisuuksiksi, mikä on avuksi ongelmanratkaisussa. Nuorten seksuaalisen suuntautumisen kehitys tapahtuu 12–20 vuoden iässä, samaan aikaan kun heidän seksuaaliset mieltymyksensä alkavat muodostua ja vahvistua. (THL 2010: 24.)

8.-luokkalaiset nuoret ovat keskimäärin 13–14-vuotiaita, joten he ovat jo ylittäneet murrosiän kynnyksen. Murrosiässä 12–15-vuotiaana useampien poikien murrosikä on alkanut ja heidän sukupuolielimensä ovat alkaneet kasvaa, häpy- ja kainalokarvoitus on alkanut lisääntyä ja he ovat yleensä saaneet ensimmäisen siemensyöksynsä. Tyttöjen kehitys on tähän ikävaiheeseen mennessä jo hyvässä vauhdissa. Tyttöjen kuukautiset alkavat keskimäärin 12 vuoden iässä ja heidän kasvupyrähdyksensä on jo alkanut, mutta nyt myös häpy- ja kainalokarvoitus alkaa lisääntyä. Sekä tytöt että pojat voivat alkaa kiinnostua enemmän masturbaatiosta, pojat yleisesti hieman tyttöjä enemmän. Nuoret ovat myös hyvin epävarmoja omasta kehostaan ja joutuvat tottumaan sen

muutoksiin. Heille alkaa kehittyä oma seksuaalinen minäkuva, mutta heihin vaikuttavat voimakkaasti muiden nuorten mielipiteet. Nuoret alkavat pitää samanikäisiä nuoria seksuaalisesti kiinnostavina, flirttailevat heidän kanssaan ja voivat edetä suuteluun ja hyväilyyn. (THL 2010: 26–27.)

3.1.1 Nuorten seksuaalikäyttäytyminen

Suomalaisten tilastojen valossa tytöt aloittavat sukupuolielämän keskimäärin nuorempana kuin pojat. Vuonna 2006 yhdeksäsluokkalaisista tytöistä 30 % ja pojista 26 % oli kokenut yhdynnän. Kahdeksäsluokkalaisista tytöistä ja pojista 15 % oli ollut yhdynnässä. Yhdynnän kokeneista noin puolet ovat olleet yhdynnässä useamman kuin yhden henkilön kanssa. Yhdeksäsluokkalaisista keskimäärin viidellä prosentilla on yhdyntäker-toja ollut vähintään viiden eri kumppanin kanssa. Nuorten keskuudessa vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen mukaan nuorilla esiintyy yleisesti virheellisiä oletuksia koskien muiden samanikäisten yhdyntäkokemuksia. Aiemmin nuoret kuvittelivat ikätoverinsa kokeneemmiksi todellisuuteen verrattuna. Nyt käsitys on muuttunut vastaiseksi. Yhdyntäkokeneisuus ei kuitenkaan ole laskenut nuorten keskuudessa. (Kontula – Meriläinen 2007: 14, 82-83.) Vanhempien on tärkeä tiedostaa, että ei ole olemassa tiettyä oikeaa ikää seksin harrastamiselle. Sopivana ikänä voidaan pitää sitä, kun nuori pystyy keskustelemaan seksistä asiallisesti, huolehtimaan ehkäisystä ja takaamaan sen, että seksi on turvallista. (Lasten ja nuorten seksuaalikasvatus vanhemmuuden näkökulmasta. 2012.)

Yhdeksäsluokkalaisista pojista oli 19 % ja tytöistä vastaavasti 14 % ei ollut käyttänyt minkäänlaista ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä. Seksuaalikasvatus tulisi aloittaa yhä varhaisemmassa vaiheessa, sillä yhdyntöjen alkamisikä alenee edelleen. Kaikista aborteista viidesosa tehdään nuorille 15–19 vuotiaille naisille. Kondomin käyttö ja tiedon löytäminen tuntuvat nuorista helpolta. Haasteena koetaan ajan varaaminen lääkärille tai terveydenhoitajalle seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. (Kontula– Meriläinen 2007: 14-15.)

Vuonna 2013 tehdyn nuorten hyvinvointi kyselyn mukaan 35 prosenttia Etelä-Suomessa asuvista vanhemmista ei aina tiedä 8.- ja 9.-luokkalaisten nuorten viikonloppuiltojen viettopaikkaa (Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013, 2014: 45). Riskialtis

seksuaalikäyttäytyminen ja estojen hälveneminen lisääntyvät alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alaisena. Ylä-asteikäisistä nuorista reilu 20 prosenttia on vähintään kerran kuukaudessa todella humalassa, samoin kokeillut ainakin kerran laittomia huumeita. (Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013. 2014: 52.) Suotuisa kehitys sukupuolitautilien torjunnassa on pysähtynyt 1990-luvulla ja sukupuolitautilien esiintyvyys on kääntynyt uuteen nousuun. Eritoten klamydiatartuntojen määrä on kasvanut. (Kontula– Meriläinen 2007: 16.)

20 prosenttia peruskoulun 8.–9.-luokkalaisista tytöistä on kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti. Pojilla vastaava prosenttiluku on 6. (Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013 – Kouluterveyskyselyn tulokset. 2014: 24). Seksuaaliterveyden edistämiseen vaikuttaa näin ollen ympäristö ja terveystottumukset. Vahva pohjatieto seksuaaliterveyden perusasioista vaikuttaa myös osaltaan nuorten hyvinvointiin ja sen edistämiseen.

3.2 Nuorten seksuaalikasvatus

Seksuaaliterveyden maailmanjärjestö vuonna 2008 julkaiseman seksuaaliterveyden julistuksen mukaan seksuaalikasvatuksessa opitaan seksuaalisuuden eri näkökulmia (fyysinen, emotionaalinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja vuorovaikutteinen). Seksuaalikasvatus alkaa jo hyvin varhain lapsuudessa ja se jatkuu siitä nuoruuteen ja aikuisuuteen asti. Nuorten kohdalla oleellista on tukea ja suojella heidän seksuaalista kehitystään. Seksuaalikasvatuksella nuoret saavat tarvitsemansa tiedot, taidot ja arvot, joiden avulla he ymmärtävät omaa seksuaalisuuttaan, pystyvät nauttimaan siitä, luovat turvallisia ihmissuhteita ja ottavat vastuuta omasta ja muiden seksuaaliterveydestä. Jokaisella nuorella on oikeus omaan ikäänsä nähden sopivaan seksuaalikasvatukseen. (THL 2010: 19.)

3.2.1 Seksuaalikasvatus koulussa

Globalisaatio, kulttuurien ja uskontokuntien leviäminen, uusi media ja teknologian kehittyminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita ja tarpeita seksuaalikasvatukselle. Lapset ja nuoret omaksuvat seksuaalisuuteen ja omaan kehoon liittyviä tietoja, arvoja ja asenteita useista heitä ympäröivistä lähteistä koko kasvuprosessinsa ajan. Tämä

tarkoittaa sitä, että eri tahojen tarjoaman tiedon, niin virallisen kuin epävirallisenkin, tulee täydentää toisiaan. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi esimerkiksi koulun ja vanhempien on toimittava yhteistyössä tarjoten nuorille merkityksellistä, mielenkiintoista, tehokasta ja hyväksyttävää tietoa. Kouluissa annettu seksuaalikasvatus on perinteisesti keskittynyt suurelta osin seksuaalisuuden riskeihin, esimerkiksi ei-toivottuihin raskauksiin ja sukupuolitauteihin, mikä voi aiheuttaa nuorissa kielteisiä tunteita seksuaalikasvatusta kohtaan. Nykyään on kuitenkin lähdetty korostamaan positiivisempaa ja kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, jossa päätavoitteena on nuorten tietojen ja taitojen kehittyminen niin, että he pystyvät toteuttamaan seksuaalisuuttaan tyydyttävästi ja vastuullisesti ennaltaehkäisten seksuaalisuuteen liittyviä riskejä. (THL 2010: 3, 7-8.)

On todettu, että riittävän varhaisella seksuaalikasvatuksella ja avoimella ilmapiirillä on vaikutusta esimerkiksi myöhäisempään yhdyntöjen aloittamisikään (Kontula – Meriläinen 2007: 17-19). Seksuaalikasvatuksen alkamisajankohta vaihtelee sen mukaan, mitä seksuaalisuuskasvatuksen nähdään tarkoittavan. Laajassa emotionaalisessa, sosiaalisessa ja fyysisessä merkityksessä koulujen antama seksuaalikasvatus alkaa useissa maissa jo alakouluiässä. Suppeammassa seksuaalisuuteen ja parisuhteeseen liittyvässä määritelmässä muodollinen seksuaalikasvatus alkaa useimmiten yläkoulussa. Tosiasias-
sa lapset omaksuvat jo syntymästään lähtien kehoonsa ja esimerkiksi läheisyyteen liittyviä viestejä vanhempien välityksellä, joten seksuaalikasvatus käynnistyy periaatteessa heti lapsen synnyttyä. Seksuaalikasvatuksen kannalta olennaista on kuitenkin sen ikä- ja kehitystasovastaavuus. Seksuaalisuuteen liittyvistä asioista puhuminen tulisi suhteuttaa siihen, mitä lapsi tai nuori on kehitystasonsa mukaisesti valmis ottamaan vastaan ja käsittelemään, mikä häntä kiinnostaa ja mitä on ikätasoon nähden oleellista ottaa puheeksi. (THL 2010: 11–12.)

Kouluissa seksuaalikasvatus liitetään oppiaineista usein biologiaan tai terveystietoon. Suomessa terveystieto oppiaineena on seksuaalikasvatuksen opetuksen väline ja näin vanhempien vastuuta on jaettu. Seksuaalikasvatukseen suomalaisissa kouluissa käytetään tunteja keskimäärin seitsemännellä luokalla 5,9 tuntia, kahdeksannella luokalla 8,7 tuntia ja yhdeksännellä luokalla 6,2 tuntia. Tuntimääriä voi selittää se, että tutkimusten mukaan kahdeksannella luokalla toteutetulla seksuaalikasvatuksella voidaan vaikuttaa parhaiten nuorten seksuaaliterveyden edistämiseen. (Kontula – Meriläinen 2007: 17-20, 40.)

Seksuaalisuutta voidaan käsitellä terveystiedon lisäksi myös muissa oppiaineissa, esimerkiksi yhteiskuntaopissa ja liikunnassa. Oppiaine vaikuttaa opetussisältöön ja käytettyihin opetusmenetelmiin, joihin vaikuttaa lisäksi myös opettajan koulutustausta ja esimerkiksi kiinnostus aiheen käsittelyyn. Oppikirjat, esitteet, median opetus- ja valistuskampanjat, seksuaalikasvatukseen tähtäävät nettisivustot, erilaiset seksuaalikasvatusvideot ja äänitallenteet ovat kaikki seksuaalikasvatuksen hyväksi havaittuja välineitä. Yksi seksuaalikasvatuksen menetelmä on myös pyytää kouluihin paikalle ulkopuolisia seksuaaliterveyden asiantuntijoita, kuten kättilöitä, psykologeja tai nuorisotyöntekijöitä. (THL 2010: 8, 11-12.)

Seksuaalikasvatuksesta on tullut monissa maissa pakollinen osa opetusta, mutta edelleenkin sitä myös vastustetaan esimerkiksi vanhempien toimesta. Taustalla voivat olla esimerkiksi vanhempien pelot ja väärät oletukset seksuaalikasvatuksen sisällöstä. Yleisesti suurin osa vanhemmista, myös kulttuuri- ja uskontovähemmistöön kuuluvista, kuitenkin kannattaa koulujen antamaa seksuaalikasvatusta, sillä pitävät itse aiheen käsittelemistä nuorten kanssa kiusallisena tai he eivät tiedä, miten aihetta lähestyä. (THL 2010: 3, 8, 12.) Maahanmuuttajavanhemmille, kuten myös suomalaisille vanhemmille, on hyvä kertoa etukäteen, minkälaisia asioita koulun seksuaaliterveyden tunneilla käsitellään sekä miten ja miksi. On tärkeää, että he saavat tietoa lastensa elämään liittyvistä asioista. (Väestöliitto 2014.)

Maahanmuuttajataustaisten lasten erilaiset kulttuuriset taustat tulee ottaa huomioon koulun seksuaaliterveyskasvatuksessa. Seksuaalisuudesta puhumiseen liittyvät tavat ja tottumukset ovat erilaisia eri maissa ja kulttuureissa. Suomalainen tapa antaa seksuaalikasvatusta on usealle ulkomaalaistaustaiselle nuorelle ja aikuiselle hyvin erilaista kuin mihin he ovat tottuneet. (Väestöliitto 2014.) Maahanmuuttotaustaisen perheen lasten, kuten kaikkien lasten, seksuaali- ja lisääntymisterveyden perusta on kunnioittava suhde omaan kehoon ja itsemääräämisoikeuteen. Kouluympäristö on monelle maahanmuuttajataustaiselle lapselle paikka, jossa on vaikeaa kasvattaa luontevaa ja omanarvontuntoista minäkuva. Lasta voidaan kiusata muun muassa poikkeavasta vaatetuksesta ja käytöstavoista. Maahanmuuttajataustaisten lasten, kuten kaikkien lasten, hyvinvoinnin ja seksuaaliterveyden kannalta on erittäin tärkeää, että kaikenlaiseen kiusaamiseen puututaan välittömästi. Kiusaamisen nollatoleranssi kouluissa parantaa automaattisesti

yleisen hyvinvoinnin lisäksi myös erityisryhmien hyvinvointia ja seksuaaliterveyttä. (Apter – Eskola – Säävälä – Kettu 2009: 12.)

Kiusatuksi tuleminen ja nöyryyttämisen tunne voi saada aikaan pitkäaikaisen itsetunto-aurion. Yleisimmin kiusaaminen kohdistuu ihmisen seksuaalisuuteen sekä minäkuvaan. Kehoon kohdistuva kiusaaminen, arvostelu ja sitä kautta itsensä kokeminen huonoksi altistaa syömishäiriöille. Etenkin poikien välillä tapahtuva psyykkinen ja fyysinen kiusaaminen voi johtaa itsemurha- ja tapaturma-alttiuteen. Nuorilla on vahva tarve tulla hyväksytyksi. Hyväksytyksi tulemisen halu ja oman naiseuden tai miehuuden osoittaminen sekä sen testaamisen tarve voi olla niin kova, että se voi johtaa raiskauksiin, teinivanhemmuuteen, sukupuolitauteihin ja lapsettomuuteen. Lapset tarvitsevat, kaipaavat ja arvostavat aikuisten seuraa ja he tarvitsevat palautetta kasvustaan. Lapsi osaa havaita kuinka aikuinen suhtautuu eri sukupuoliin ja esimerkiksi aikuisten puhuvat voivat loukata tai hämmentää lasta, jos esimerkiksi pojan todetaan heittävän neitimäisesti palloa. Pelko kiusaamisen ja nöyryytyksen kohteeksi joutumisesta voi olla niin suurta, että lapsi kasvaa ennakkoluuloiseksi ja rajoittaa toimintaansa. (Cacciatore 2008: 101.)

3.2.2 Seksuaalikasvatus kotona

Nuoren seksuaalisen kehityksen etenemisen turvaaminen on vanhempien vastuulla. Seksuaaliterveyden lähtökohtana on hyvä itsetunto. Vanhemmat voivat tukea nuoren itsetunnon kehittymistä olemalla aidosti läsnä nuoren elämässä, ja hyväksymällä ja arvostamalla tätä omana itsenään. Seksuaalisen kehityksen kannalta nuori tarvitsee lisäksi asianmukaista tietoa seksuaalisuudesta. Vanhempien antama malli parisuhteesta ja seksuaalisuudesta sekä keskustelut nuoren kanssa muokkaavat hänen mielikuviaan. (Vanhemmat nuoren seksuaalisen kehityksen tukena. 2014.) Vanhempien oikeuksiin ja velvollisuuksiin kuuluu lapsen kasvattaminen myös seksuaalisuuden suhteen. Seksuaalikasvatuksen ilmapäiri luodaan tosiasiaissa jo lasta suunniteltaessa, kun vanhemmat esimerkiksi miettivät, kuinka osoitetaan hellyyttä kumppanille ja lapselle. Vanhempien uskomukset, arvot ja tavat liittyen seksuaalisuuteen ja kanssakäymiseen muovaavat perheen seksuaalikulttuuria, jonka osana lapsikin kehittyy. (Bildjuschkin – Ruuhilahti 2012.)

Seksuaalikasvatuksessa tavoitteena ovat tiivistetysti tietojen, taitojen, asenteiden, sukupuoli- ja yksilöiden välisen tasa-arvon sekä seksuaaliterveyden edistäminen. Seksuaalikasvatusta toteutetaan niin vanhempien, koulun, päiväkodin kuin mediankin toimesta läpi lapsen elämän tämän ikä- ja kehitystaso huomioiden. Perusta lapsen seksuaalikasvatukselle luodaan kuitenkin kotona. Aikuisten on hyvä muistaa, että he toimivat seksuaaliterveyden asenteellisina kasvattajina myös tiedostamattaan. (Väestöliitto 2014.)

Koti valmistaa nuoren kohtaamaan oman seksuaalisuuden ja kasvamaan naiseksi tai mieheksi. Vanhempien tärkeimpänä tehtävänä tiedon antamisen sijaan onkin opettaa nuorta näkemään seksuaalisuus niin arvokkaana, ettei sitä kannata pilata ajattelemattomuudella ja kokeiluilla. Nuoren on tärkeä kuulla vanhempien mielipide sukupuolisuhteista tietyn ikäisenä ja tietyssä kehityksen vaiheessa. Keskustelusta tulisi välittyä, että nuorella ei ole kiire mihinkään kokeiluihin, ja että seksuaalisuudelle tulee antaa aikaa kehittyä. Seksuaaliterveyden edistämiseksi nuorille on hyvä kertoa joukkomedian luoman kuvan epätodenmukaisuudesta. Vanhempien tehtävänä on kertoa, että tykkäämistä ja hellyyttä voi osoittaa muullakin tavalla kuin seksillä. (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille. 2014.)

3.2.3 Miten puhua nuoren kanssa seksuaalisuudesta?

Seksuaalikasvatusta antavan vanhemman ei tarvitse olla itsevarma ja tietää aiheesta kaikkea. Tärkeää on, että vanhempi löytää sekä itselleen että nuorelleen parhaimman tavan ja etäisyyden puhua seksuaalisuudesta ja käyttää sanoja, jotka tuntuvat itsestä luontevimmilta. (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorelle. 2014.) Seksuaalisuudesta puhuttaessa tärkeää on positiivinen asenne (Cacciatore 2008: 41). Aikuinen, joka arvostaa itseään ja tuntee omat arvonsa, antaa lapselleen turvallisen mallin aikuisuudesta. Pystyäkseen puhumaan seksuaalisuudesta avoimesti, on vanhemman pohdittava myös omaa seksuaalisuuttaan ja suhtautumistaan siihen. Mikäli aikuinen on epävarma omasta seksuaalisuudestaan ja kokee aiheen ahdistavana, on siitä puhuminen avoimesti ja hyväksyen nuoren kanssa hankalaa. (Bildjuschkin – Ruuhilahti 2012.)

Vanhempien olisi hyvä keskustella nuorten kanssa seksuaalisesta kehityksestä ja sen etenemisestä. Olisi hyvä kertoa, missä iässä keskimäärin tapahtuu mitään ja mainita

myös yksilöllisestä vaihtelevuudesta. Seurustelusta puhuttaessa voidaan keskustella rakkauden alkamisesta ja päättymisestä, ja esimerkiksi siitä, että seurustelu voi kestää jopa vuosia ilman tarvetta siirtyä seuraavalle tasolle, esimerkiksi yhdyntöjen aloittamiseen. Tärkeää on tuoda esiin, että rakastavassa suhteessa arvostava kumppani odottaa, kunnes molemmat ovat valmiita. Nuori saattaa olla omaa kehoaan kohtaan hyvin kriittinen, joten vanhemman rooli myönteisen kehonkuvan rakentamisessa on oleellinen. Tätä voi vahvistaa esimerkiksi puhumalla nuoren vahvuuksista, yksilöllisyydestä ja kehumalla rehellisesti esimerkiksi hänen ulkonäköään. Nuorta tulee tukea myös arvostamaan omaa kehoaan ja sen yksityisyyttä. (Korteniemi-Poikela – Cacciatore 2010: 119-121, 170.)

Seksuaalisuudesta puhuttaessa on oleellista muistaa asiallisuus, ja että tietoa voi antaa yleisellä tasolla. Ei ole tarkoituksen mukaista tuoda keskustelussa esiin toisen intiimejä asioita. Oman intimitietin rajaaminen on sallittua. Kasvatuksen tarkoituksena on opettaa lasta ja nuorta kunnioittamaan omaa kehitystä, omia rajoja sekä arvostaa lapsen tai nuorten yksilöllisyyttä kuten myös keskeneräisyyttä. Keskustelun aloitus on hyvä miettiä etukäteen. Yhdynnästä, riskeistä ja lisääntymisestä puhumalla ei kannata keskustelua aloittaa. 12–15-vuotaalla kehon muokkaantuminen on nopeimmillaan ja se voi herättää nuoressa hämmennystä. Nuori saattaa pukeutua, meikata tai käyttäytyä erilailla prosessoidessaan muutosta. Samalla nuori tarkkailee muun muassa aikuisten reagointia tilanteeseen. Nuoren tunteet ovat myllerryksessä ja kiinnostus seksiin liittyviin asioihin on suurta. Tämän ikäinen nuori kaipaa tietoa ja puhetta kehosta, oman kehonsa autonomiasta, seksistä sekä tunteista. Nuori tarvitsee luotettavan aikuisen, joka voi vastata kysymyksiin ja keskustella nuoren tarpeiden sekä kehitystason mukaan. (Cacciatore 2008: 47, 49, 239.)

Seksuaalikasvatus nähdään usein vanhempien ongelmana ja voi olla, etteivät he itse ole saaneet seksuaalikasvatusta oikeaan aikaan. Vanhempi voi osoittaa itse ottamalla seksuaalisuuden puheeksi lapsensa kanssa sen, että on juuri se henkilö, joka haluaa puhua lapsensa kanssa. (Cacciatore 2008: 41.) Tietyssä ikävaiheessa, erityisesti murrosiän kynnyksellä, nuorista voi tuntua aluksi hankalalta keskustella vanhempiensa kanssa seksuaalisuudesta. Samalta voi tuntua myös vanhemmista. Aihe voi tuntua aralta ja kiusalliselta, ja nuori saattaa antaa vanhemmilleen virheellisen kuvan, että tietää asiasta kaiken. Vaikka nuori ei itse ilmaise tarvetta tai kiinnostusta seksuaalisuudesta

puhumiselle, tarvitsee hän silti tietoa siitä. (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorelle. 2014.) Suomalaisen kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulun ylemmillä luokilla olevista 11 prosenttia koki keskustelemisen kotona vanhempien kanssa olevan haastavaa (Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013 – Kouluterveyskyselyn tulokset. 2014: 20).

Nuoret toivoisivat vanhemmilta enemmän tietoa seurustelusta, parisuhteesta, rakastumisesta, lämpimien ja läheisten ihmissuhteiden solmimisesta ja ylläpidosta, ristiriitojen ratkaisemisesta ja suhteen päättymiseen liittyvistä kysymyksistä. Keskustelun ilmapiiriin he toivovat olevan avointa ja vapaata. Vanhemmille on seksuaalisuudesta puhumisen tueksi kehitetty monenlaista seksuaalikasvatusmateriaalia, jota voidaan käyttää tarvittaessa. Internetissä on tarjolla runsaasti erilaisia neuvoja vanhemmille seksuaalisuuden puheeksi ottamiseen ja tietoa nuorten seksuaalisuudesta. Esimerkiksi Väestöliiton ja Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilla on tarjolla paljon luotettavaa tietoa niin vanhemmille kuin nuorillekin. (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille. 2014.)

Keskusteleminen ei aina kuitenkaan luonnistu (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille. 2014). Nuorille on tällöin tärkeää välittää tietoa, esimerkiksi jättämällä kirjoja luettavaksi (Cacciatore 2008: 41). Tällä tavoin nuori voi tutustua sopivalla hetkellä omatoimisesti tarjolla olevaan tietoon. Nuorta voi ohjata keskustelemaan myös muun läheisen ihmisen kanssa, mikäli tällöin keskustelu sujuu luontevammin. Tärkeintä on, että vanhemmat ottavat seksuaalisuuden aiheena puheeksi nuoren kanssa ja kertovat, että asiasta on mahdollista puhua kotona avoimessa ilmapiirissä. (Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille. 2014.)

3.2.4 Kokemuksia seksuaalisuuden puheeksiotosta

Etsimme tietoa erilaisista tutkimuksista internetin verkkotietokannoista. Valitsimme mukaan kolme eri maanosissa tehtyä tutkimusta, jotta saisimme käsityksen siitä, millaisena seksuaalisuudesta puhuminen koetaan ja millaisista teemoista vanhemmat lastensa kanssa puhuvat. Myös kulttuuritaustan merkitys kiinnosti meitä. Käytimme tutkimuksemme sisältöä SMART Board -materiaalimme suunnittelun perustana. Esittelemme löytämämme tutkimukset alla. Kaksi ensimmäistä keskittyy vanhempien näkemyksiin puheeksiottoon liittyen ja kolmannessa on lisäksi mukana lasten näkökulma.

Singaporelaisessa tutkimuksessa todettiin, että vanhemmat pitävät seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, kuten pidättäytymisestä, esiaviollisen seksin seurauksista sekä kondominkäytöstä, keskustelemista 10–17-vuotiaiden lastensa kanssa tärkeänä. Vanhemmat olivat kuitenkin epävarmoja näistä asioista puhumisesta, sillä aihe ei ollut heidän mukavuusalueellaan. Tämä johtaa harvempiin seksuaalisuuteen liittyviin vanhempi-lapsi-keskusteluihin. Tutkimuksessa todettiin, että vain puolet vanhemmista puhuu seksuaalisuuteen liittyvistä asioista lastensa kanssa. Vuorovaikutus ja aiheesta keskustelu vanhempien ja lasten välillä lisääntyi, kun vanhemmat saivat koulutusta, jossa heille tarjottiin taitoja ja materiaalia puheeksioton tueksi. (Hu ym. 2012: 239–243.)

Yhdysvalloissa vuonna 2007 tehdyssä kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittiin vanhempien suhtautumista ja kokemuksia seksistä puhumiseen 10–12-vuotiaiden lastensa kanssa. Tutkimuksessa nousi esiin neljä teemaa: lasten seksuaalisuuteen liittyvät uhat, seksistä puhumiseen liittyvät edut ja esteet sekä puhumista helpottavat tekijät. Lasten seksuaalisuuteen liittyviksi uhiksi mainittiin muun muassa se, että maailma on muuttunut siitä, kun vanhemmat olivat lapsia, ja nyt lapset joutuvat yhä aikaisemmin negatiivisten vaikutusten alaisiksi. Vanhemmat olivat huolissaan lasten helposta käsiksi pääsystä pornografiaan internetissä ja televisiossa, huonoista roolimalleista televisiossa, seksuaalisesta materiaalista musiikissa ja peleissä sekä seksin käytöstä mainostamisesta. Uhiksi nähtiin myös lisääntynyt teini-ikäisten seksuaalinen käyttäytyminen sekä ryhmäpaine harrastaa seksiä. (Winson – Dalberth – Koo – Gard 2010: 56–58.)

Seksistä puhumiseen liittyviksi eduiksi vanhemmat kokivat sen, että he voisivat sillä suojella lapsiaan seksin mahdollisilta haitallisilta seurauksilta, he voisivat tasapainottaa muualta tulevaa väärää informaatiota sekä kertoa lapsille omista seksiin liittyvistä arvoistaan. He kokivat, että puhuminen lasten kanssa seksin aloittamisajankohdan viivyttämisestä voi auttaa, ja että seksin kieltäminen voi johtaa siihen, että lapsi tulee entistä uteliaammaksi sitä kohtaan. He myös kokivat, että lapsen menojen seuranta voi joskus olla puhumista tehokkaampaa. (Winson ym. 2010: 58.)

Puhumiseen liittyvinä esteinä nähtiin se, että lapset eivät olleet valmiita keskustelemaan seksistä ja että vanhemmat itse eivät tienneet, kuinka heidän siitä tulisi puhua. Vanhemmat kokivat, että heillä ei myöskään ollut aikaa tai energiaa keskustelulle, ja etteivät lapset olleet vastaanottavaisia aiheelle. Vanhemmat saattoivat pitää keskuste-

lua myös heille itselleen epämiellyttävänä ja nolona. Seksistä puhumista helpottavina tekijöinä koettiin hyvä suhde ja avoin vuorovaikutus lasten kanssa. Vanhemmat kokivat myös se, että puhumisen aloittaminen lasten ollessa hyvin nuoria helpottaa puhumista. Keskustelun avauksena toimi hyvin esimerkiksi kysyminen lapselta siitä, mitä koulussa heille oli opetettu. Kirjat koettiin myös hyödyllisinä. (Winson ym. 2010: 58.)

Namibialaisessa vuonna 2011 julkaistussa kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittiin seksuaalisuudesta puhumista sekä vanhempien että lasten näkökulmasta. Tutkimuksen otos oli verraten pieni, joten tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä. Tulokset antavat kuitenkin hyvän kuvan pienen ihmisjoukon kulttuurikohtaisista tavoista ja tiedoista. Tuloksissa kävi ilmi, että vanhempien ei yleensä oleteta puhuvan seksiin liittyvistä asioista omien lastensa kanssa, sillä se on heidän kulttuurissaan ollut perinteisesti täten, setien ja isovanhempien tehtävä. Vanhempia haastateltaessa saatiin selville, että he puhuvat keskenään siitä, milloin olisi sopiva aika keskustella aiheesta lastensa kanssa. Sopivaksi ajankohdaksi he katsoivat tyttöillä kuukautisten alkamisen ja pojilla lukioon menemisen. Vanhemmat kokivat puhumisesta olevan apua avoimen suhteen luomisessa lastensa kanssa. (Nambambi – Mufune 2011: 123–129.)

Suurimmalla osalla haastateltavista lapsista oli suuria vaikeuksia puhua seksistä vanhempiensa kanssa, mutta he näkivät siitä keskustelun kuitenkin tärkeäksi. Osa sanoi, että he eivät puhuneet vanhempiensa kanssa aiheesta lainkaan. Lapset pitivät aihetta joko liian nolona tai epämiellyttävänä ja kokivat, että vanhempien kanssa puhuminen oli vastoin kulttuurin traditiota. Kuitenkin suurin osa tytöistä ja myös osa pojista puhui vanhempiensa kanssa kuukautisista, raskaudesta ja HIV/AIDS:sta. Näistä asioista lapset juttelivat yleisemmin äidin kanssa, sillä suurin osa ei kokenut isä-suhdettaan tarpeeksi avoimeksi. Yleisin ajankohta keskustelulle oli tyttöillä kuukautisten alkaminen ja pojilla taas vasta lukiossa. (Nambambi – Mufune 2011: 124–128.)

4 Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin toteutus

4.1 Kohderyhmät, tavoitteet ja tuotokset

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin kohderyhmänä olivat Myllypuron yläasteen koulun 8.-luokkalaisten nuorten vanhemmat. Valitsimme 8.-luokkalaisten nuorten van-

hemmat kohderyhmäksemme, sillä 13–14-vuotiaat nuoret ovat jo ylittäneet murrosiän kynnyksen, heidän seksuaalinen kypsyminen on käynnissä ja samalla heidän seksuaalinen kehityksensä kiihtyy (THL 2010: 24). Lisäksi kahdeksaluokkalaisista tytöistä ja pojista 15 % vuonna 2006 oli ollut yhdynnässä. Seksuaalikasvatuksen ajoittaminen ja laatu on siis tärkeää, jotta nuoret saavat riittävän nuorena tarvitsemansa tiedot ja ovat näin tiedollisesti valmiita seksuaalielämän aloittamiselle (Kontula – Meriläinen 2007: 14, 40).

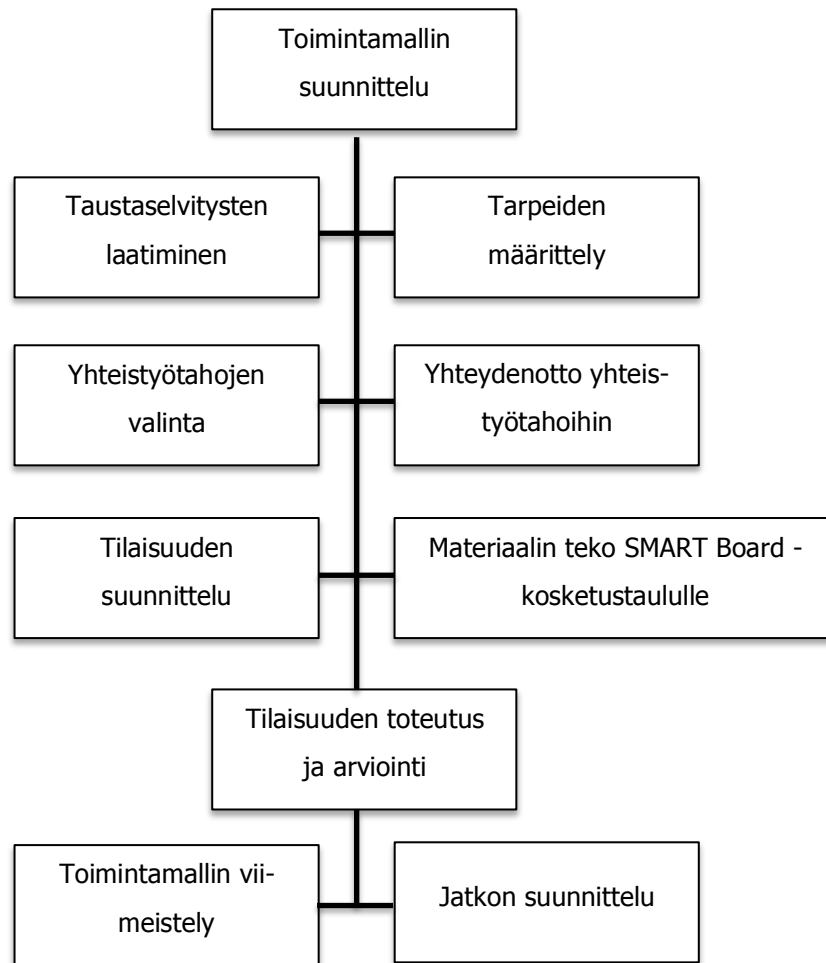
Projektin välitön tavoite oli, että vanhemmat saavat tietoa ja itsevarmuutta seksuaalisuuden puheeksioton tueksi, ja kynnys keskustella seksuaalisuudesta nuorten kanssa madaltuu. Pitkän ajan kehitystavoite oli, että nuoret saavat tietoa seksuaalisuudesta koulun lisäksi omilta vanhemmiltaan, ja että vuorovaikutus ja avoimuus seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa perheen sisällä lisääntyvät. Tällöin Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin hyödyt saavuttavat vanhempien välityksellä myös nuoret.

Kohderymänä oli myös Myllypuron yläasteen koulu, sillä Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallia voidaan hyödyntää koulun järjestämissä kasvatus- ja vanhempainilloissa. Toimintamallin kautta seksuaalikasvatuksen vastuujako koulun ja vanhempien välillä selkenee, ja vanhempien osallisuus lisääntyy. Puhutaan seksuaalisuudesta -projektista hyötyivät lisäksi Metropolian Myllypuron hybridikampuksen opiskelijat ja opettajat, sillä toimintamalli liitetään osaksi seksuaalisuus- ja lisääntymisterveyden opintokokonaisuutta.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin tuotoksena oli siis käyttäjälähtöinen toimintamalli vanhempien tukemisesta nuorten seksuaalisuuden puheeksiotossa. Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallissa kuvataan, miten vanhempainillassa voidaan käydä läpi sitä, kuinka vanhemmat voivat ottaa 8.-luokkalaisten nuortensa kanssa seksuaalisuuden puheeksi. Kohderyhmämme eli vanhemmat osallistettiin projektin tarpeen määrittelyyn ja seksuaalisuuden puheeksioton tilaisuuden arvioimiseen. Tuotokseksi oli myös materiaali SMART Board -interaktiiviselle kosketustaululle seksuaalisuuden puheeksiotosta.

4.2 Kohti onnistunutta innovaatioprojektia

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin toteutus on havainnollistettu alla (Kuvio 1).

Kuvio 1. Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin toteutus

Ensimmäisenä lähdimme liikkeelle tuottamamme toimintamallin ja projektimme eri vaiheiden suunnittelusta. Projektin hallintaa varten teimme suunnitelman (Liite 1). Tarkoituksenamme oli luoda käyttäjälähtöinen toimintamalli osallistavaa suunnittelua hyödyntäen, joten teimme suunnitelman siitä, miten osallistamme kohderyhmämme toimintamallimme suunnitteluun ja arviointiin. Päädyimme siihen, että aloitamme projektimme taustaselvitysten laatimisesta ja projektimme tarpeen määrittelystä. Näiden vaiheiden jälkeen siirryimme yhteistyötahojen valintaan ja heihin yhteydenottoon. Seuraavaksi vuorossa oli projektimme toteutusosio, jossa suunnittelimme vanhemmille tarkoitetun tilaisuuden vanhempainiltaan, teimme esitettävän materiaalin SMART Board -kosketustaululle sekä toteutimme tilaisuuden. Lopuksi oli projektimme arviointiosuus,

jossa arvioimme toteuttamaamme tilaisuutta, viimeistelimme toimintamalliamme ja suunnittelimme projektimme jatkuvuutta.

Taustaselvityksissä etsimme tietoa siitä, minkälainen alue Myllypuro on ja minkälaisia erityistarpeita alueen perheillä on. Tämän jälkeen etsimme tietoa nuorten seksuaalikäyttäytymisestä, nuorten seksuaalikasvatuksesta sekä koulussa että kotona sekä seksuaalisuuden puheeksiotosta ja siihen liittyvistä kokemuksista. Valitsimme mukaan eri maista olevia tutkimuksia, jotta saimme hyvän kuvan siitä, millaista seksuaalisuuden puheeksiotto on eri kulttuureissa ja minkälaisia haasteita siinä on koettu. Keräsimme yhteen myös vinkkejä vanhemmille seksuaalisuudesta puhumiseen nuorten kanssa sekä tutkimustietoa siitä, mitkä ovat seksuaalisuudesta puhumista edistäviä ja estäviä tekijöitä.

Tarpeen määrittelyä teimme sosiaalisessa mediassa kolmessa eri Facebook-ryhmässä, joissa kysyimme vanhemmilta sitä, kokevatko he tarpeelliseksi, että seksuaalisuuden puheeksiottoa käsiteltäisiin koulun vanhempainilloissa. Kyllä-vastauksia saimme yhteensä 34, ei-vastauksia neljä ja en osaa sanoa -vastaksia yhden. Yhteensä kaikissa ryhmissä jäseniä oli 299. Olimme positiivisesti yllättyneitä saamastamme vastausmäärästä, sillä aihe on arka ja vastaaminen tapahtuu omalla nimellä. Saamiemme vastaus-ten perusteella Puhutaan seksuaalisuudesta -projektillämme on tarvetta ja se vastaa kysyntään.

Seuraavassa vaiheessa valitsimme yhteistyökumppanimme. Koska tavoitteenamme oli luoda käyttäjälähtöinen toimintamalli, otimme Myllypuron yläasteen rehtoriin sekä yläasteen vanhempainyhdistykseen sähköpostitse yhteyttä tiedustellaksemme heidän näkemystään valitsemamme aiheen tärkeydestä ja hyödyllisyydestä. Yläasteen vanhempainyhdistykseltä emme saaneet vastausta, mutta Myllypuron yläasteen rehtori piti aiheitamme hyvänä ja tarpeellisenä sekä näki mahdollisuuden tulevaisuuden yhteistyölle. Valitsimme yhteistyökumppaniksemme myös Väestöliiton, joka tarjoaa nettisivujen ja erilaisten kampanjoiden kautta seksuaalisuuteen liittyvää opastusta niin nuorille, vanhemmille kuin ammattilaisillekin. Väestöliittoon olimme yhteydessä puhelimitse ja he olivat projektista kiinnostuneita, ja suhtautuivat hyvin myönteisesti aiheeseemme. Teimme tutustumiskäynnin Väestöliittoon, jossa tutustuimme heidän toimitiloihinsa ja samalla materiaaleihin, joita heiltä löytyy aiheeseen liittyen.

Vanhemmille tarkoitettu tilaisuus oli alun perin tarkoitus järjestää Myllypuron koululla, mutta saimme Myllypuron yläasteen rehtorilta tiedon, ettei sopivaa ajankohtaa tilaisuuden järjestämiselle syyslukukaudella 2014 enää ole, sillä seuraavat vanhempainillat toteutuvat vasta keväällä 2015. Päädyimme siihen, että suunnittelemme tilaisuuden ja tilaisuudessa käytettävän materiaalin SMART Board -kosketustaululle valmiiksi, ja esittelemme luomamme materiaalin ja sen käytön Metropolian hybridikampukseen liittyvien innovaatioprojektien julkistamistilaisuudessa marraskuussa 2014. SMART Board -materiaalin tekoprosessia olemme kuvanneet kappaleessa 4.4.

Metropolian innovaatioprojektien julkistamistilaisuus järjestettiin 21. marraskuuta 2014 Myllypuron Ostari -kauppakeskuksessa. Julkistamistilaisuudessa meillä oli oma pop up -tyylinen työpaja, joka oli suunnattu Myllypuron alueen vanhemmille ja muille aiheesta kiinnostuneille. Työpajaamme olimme saaneet Väestöliitolta runsaasti seksuaalisuuden puheeksiottamista tukevaa kirjallista materiaalia sekä vanhempainpakkauksen. Esitimme myös SMART Board -materiaaliamme, joka koostui nuorten seksuaalisuuteen liittyvästä teorian tiedosta sekä keinoista puheeksioton tukemiseksi. Kerroimme myös luomastamme Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallista ja sen käytettävyydestä tulevaisuudessa.

Työpajaan osallistuneilla oli mahdollisuus tutustua materiaaliimme, kysyä meiltä aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja antaa palautetta valmiin anonyymin palautelomakkeen muodossa. Lisäksi arvoimme vanhempainpaketin osallistujien kesken. Osallistuneita oli yli kaksikymmentä, mikä yllätti meidät positiivisesti. Vanhempainpaketin arvonnassa suoritimme siten, että jokainen osallistuja sai ottaa numerolapun valmiista arvontakiekosta. Olimme valinneet voittavan numeron jo aiemmin. Voittaja löytyi aivan työpajamme loppupuolella ja paketti meni maahanmuuttajataustaiselle äidille, joka oli selvästi iloinen voittamastaan paketista.

Tilaisuuden toteutuksen jälkeen siirryimme toteutuksen arviointiin. Arvioinnin suunnittelimme tapahtuvan alunperin vanhempainillassa vanhemmilta kerättävällä kirjallisella palautteella. Tilaisuuden jälkeen pyydettävällä anonyymillä kirjallisella palautteella olisi kartoitettu vanhempien näkemyksiä tilaisuuden hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta sekä kehittämisehdotuksia tulevaisuutta varten. Palaute olisi läpikäyty projektikokouk-

sessamme, ja se olisi oman arviomme lisäksi toiminut tilaisuuden välittömänä tulosmitarina. Arvioinnin perusteella olisimme viimeistelleet toimintamallimme ja suunnitelleet sen jatkon Metropolian Myllypuron Hybridikampuksella.

Koska vanhempainillan järjestäminen ei Myllypuron yläasteen koululla onnistunut, päädyimme pyytämään anonyymiä palautetta Myllypuron Ostari -kauppakeskuksessa työpisteemme osallistujilta. Esittelytilaisuuden jälkeen pyydettävässä palautelomakkeessa kartoitettiin vanhempien näkemyksiä tilaisuuden hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta sekä kehittämisehdotuksia toimintamallin kehittelyä varten. Palautteita saimme lähes kaksikymmentä ja sen arviointi on käyty tarkemmin läpi kappaleessa 5.3. Käytimme myös itsearviointia, jossa arvioimme itse suunnittelemaamme tilaisuutta, toimintamallia ja luomaamme materiaalia.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projekti liitetään tulevaisuudessa osaksi Metropolian Myllypuron hybridikampusta, joten suunnittelimme projektille jatkoa siten, että tuotoksena saatu toimintamalli liitetään osaksi kättilöopiskelijoiden opetussuunnitelmaan kuuluvaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden opintokokonaisuutta. Opiskelijaryhmä jakautuu opintokokonaisuuteen liittyvän kurssin aikana pienryhmiin, joissa jokaisessa pienryhmässä on 3–4 opiskelijaa. Opettaja arpoo yläasteet eri pienryhmille. Pienryhmät jalkautuvat yläasteille ja suunnittelevat oman vanhemmille tarkoitetun tilaisuutensa seksuaalisuuden puheeksioton läpikäymisestä tai halutessaan muun seksuaalikasvatukseen liittyvän tilaisuuden yläasteen nuorten vanhemmille toimintamallimme mukaisesti. Tilaisuudessa he voivat hyödyntää myös luomaamme SMART Board -materiaalia.

Tutustuimme aiempiin alustaviin Metropolian Hybridikampukselle suunniteltuihin Megora -tiloihin. Myllypuron rakenteilla olevan hybridikampuksen viidestä Megora-tilasta tulisi opiskelijoiden ja pienryhmien esitysten suunnittelupaikka. Megoroista suunnitellaan olohuonemaisia kahviloita ja ne ovat yhteisöllisiä kohtaauspaikkoja opiskelijoille ja heillä on sinne vapaa pääsy. Ala-aulan Megoratilassa olevassa kahviossa voivat vierailla myös Myllypuron alueen asukkaat.

Myllypuron Hybridikampuksen Megoroiden olisi hyvä olla tavanomaisia Megora-tiloja isompia, jotta niissä olisi mahdollista järjestää erilaisia pieniä tapahtumia ja tilaisuuksia opiskelijoille. Yksittäinen tila voisi olla suunniteltu esimerkiksi 40 hengelle sopivaksi.

Tilaan olisi hyvä tuoda useita sohvaryhmiä ja esimerkiksi säkkituoleja, jotta oleskelu tilassa olisi kodinomaista ja miellyttävää. Tilaan suosittelisimme myös erilaisia pöytäryhmiä, joita voidaan hyödyntää erilaisissa pop up -tilaisuuksissa. Myös useampi SMART Board -kosketustaulu olisi tilassa hyödyllinen etenkin digitaalisten materiaalien suunnittelussa. Tarkoituksena on, että jokaisella pienryhmällä olisi Megorassa oma suunnittelupisteensä, jossa he voivat pohtia ja luoda esityksiään sekä jakaa ryhmän kesken kokemuksiaan.

Yksi kampuksen Megora-tiloista ympäristönä voisi tukea ja innostaa seksuaalisuuden puheeksiottamisen materiaalin työstämiseen. Seinillä olisi kuvaus Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallistamme ja muita seksuaalisuusaiheisia julisteita esimerkiksi yhteistyökumppaneiltamme Väestöliitolta. Toimintamallia hyödyntäneet työt ja niiden tuotokset olisivat näkyvissä opiskelijoiden tekeminä postereina seinillä. Yhdellä seinällä olisi kirjahylly, josta löytyisi uusinta tutkimustietoa ja kirjallisuutta puheeksiottamisesta ja seksuaalisuudesta materiaalin työstämistä varten. Tilasta voisi löytyä myös seksuaalikasvatuksessa hyödynnettävää muuta materiaalia, esimerkiksi Väestöliiton luoma seksuaalisuuspelejä ja erilaista seksuaalikasvatukseen liittyvää videomateriaalia. Megoran tilana olisi tarkoitus ohjata opiskelijoita tiedon pariin sekä aktivoida heitä työskentelemään aihepiirin parissa, sillä seksuaalisuus- ja lisääntymisterveys on tärkeä aihepiiri, joka koskee kaikkia sosiaali- ja terveysaloja.

4.3 SMART Board -materiaali

Lähdimme työstämään materiaaliamme SMART Board -interaktiiviselle kosketustaululle, sillä sen avulla voidaan työskennellä yhteisöllisesti ja tehdä opettamistilanteesta uudenlainen, mukaansatempaava kokonaisuus (SMART – Oppimisen uusi aika 2014: 18). Se yhdistää perinteisen liitutaulun ja tietokonekuvan uudella tavalla selkeäksi kokonaisuudeksi. SMART Board -kosketustaulua käytetään kosketuksen avulla, jolloin opettajan ei tarvitse poistua taululta enää tietokoneen taakse. Tuotteena SMART Board on palkittu johtavana opetusteknologisena keksintönä usein kansainvälisin palkinnoin. (SMART Board. 2014.)

Materiaalina kosketustaululle työstetään SMART Notebook 11 -ohjelmalla. Sen avulla oppimateriaalin tekeminen onnistuu helposti niin aloittelijalta kuin ammattilaiseltakin.

(SMART – Oppimisen uusi aika. 2014: 18.) Valkotaulujen käyttäminen osana opettamista on yleistä peruskouluissa. Tästä syystä vanhempainillassa on mahdollista hyödyntää jo koululla olemassa olevia SMART Board -kosketustauluja. Tarvittaessa luotua materiaalia voidaan kuitenkin hyödyntää tietokoneavusteisesti, mikäli tilassa ei ole toimivaa interaktiivista kosketustaulua.

Opetusmateriaalia on tarkoitus hyödyntää tulevaisuudessa toimintamallimme mukaisesti. Opiskelijat voivat käyttää luomaamme materiaalia omalla tavallaan muuttamalla järjestystä ja tuottamalla uutta päivitettyä tietoa vanhempien tarpeisiin. Opiskelijoiden on mahdollista aktivoida SMART Notebook -ohjelma omalle koneelleen ilmaiseksi kokeilujakson ajaksi, lisäksi Metropolialla on lisenssioikeudet ohjelman käyttämiseen. Metropolia Ammattikorkeakoululla ohjelma on asennettuna koulun tietokoneissa. Mikäli opiskelijat kokevat tarvetta ohjaukseen SMART Board -kosketustaulun käytöstä ja materiaalin luomisesta, Metropolia järjestää perus- ja jatkokoulutuksia sekä koulutuksia oman materiaalin työstämiseen opettajan ohjauksessa.

4.3.1 Socrative – yhteisöllisen äänestämisen ohjelma

Yhtenä osiona tuotteessamme on Socrative –ohjelman hyödyntäminen. Socrativen avulla on mahdollista saada kattavaa tietoa osallistujien mielipiteistä. Sen avulla voidaan esittää kysymyksiä ja läpikäydä vastauksia tämän jälkeen anonymisti. Socrativen käyttäminen osana opettamista avaa keskustelua ja edesauttaa osallisuutta aiheen käsittelyyn. (Socrative. 2014.) Socrative –ohjelmanä soveltuu hyvin käytettäväksi osana tuotettamme, sillä seksuaalisuus aiheena koetaan arkaluontoisena. Vastauksien läpikäymisen tueksi hyödynnämme aiemmin kokoamaamme teoriatietoa.

Socrative –ohjelman käyttäminen tapahtuu tabletilla, tietokoneella tai älypuhelimella. (Socrative. 2014.) Nykyään lähes jokaisella Suomessa asuvalla ihmisellä on mobiililaitte, jonka avulla äänestäminen on mahdollista. Hyödynnämme äänestämisessä Quick Question – Multiple Choice osuutta. Ohjelmanä Socrative on ilmainen ja sinne voi vapaasti luoda omia kysymyskokonaisuuksiaan. Olemme kirjanneet kysymykset ennalta Socrative –ohjelmaan ja liittäneet ne kokonaisuudeksi yhteen ohjelman järjestämään opetustilaan, jota kutsutaan luokkahuoneeksi. Näin äänestäminen tapahtuu nopeasti kirjautumalla luokkahuoneeseen anonymisti omalta mobiililaitteelta. Luokkahuoneessa ky-

symykset avautuvat aina kaikille samaan aikaan ja vastaukset saadaan prosenttilukuina välittömästi vastaamisen jälkeen näkyville. (User Guide - Socrative. 2014.) Vastausprosenttien näkyessä yhteisesti kaikille vanhemmat saavat vertaistukea muilta vanhempainiltaan osallistujilta.

4.3.2 Materiaalin tekeminen

Pedagogisessa keskiössä materiaalissamme on aiheemme nuorten seksuaalisuuden ja puheeksiottamisen havainnollistaminen hyödyntämällä SMART Board -kosketustaulun aktivoivia menetelmiä. Sen avulla on mahdollista osallistaa kuuntelijoita aiheen käsitteelyyn (SMART Technologies. 2008). Tuottamamme Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallin mukaisesti materiaalia on tarkoitus hyödyntää kannustettaessa vanhempia seksuaalisuuden puheeksiottamiseen nuorten kanssa.

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin materiaalin työstämistä varten projektiryhmämme kaksi jäsentä olivat suorittaneet Metropolian SMART Board -koulutukset, mikä antoi vinkkejä ja keinoja työmme tekemisen lähtökohdaksi. Latasimme omille tietokoneillemme SMART Notebook 11 -ohjelman materiaalin työstämisen helpottamiseksi. Kokoamamme tiedon perusteella oppimateriaalin rakenteesta lähdimme työstämään materiaaliamme nuorten seksuaalisuuden puheeksiottamisesta. Halusimme luoda innostavaa ja uudenlaista materiaalia vanhempien lähtökohdista ja tukea heitä seksuaalisuuden puheeksiottamisessa.

Materiaalia suunnitellessa tarkastelimme vanhempien tarpeita ja tietoja koskien nuorten seksuaalisuuden puheeksiottamista. Päädyimme rakentamaan SMART Board -materiaaliimme tietoon nuorten seksuaalisuudesta ja konkreettisiin keinoihin vanhemmille nuoren seksuaalisuuden puheeksiottamisen tukemiseksi. Kerromme myös koulun osuudesta seksuaalikasvattajina, jotta vanhemmat tulevat tietoisiksi koulun roolista. Yhtenä tiedon esittelemisen keinona käytämme Socratives-ohjelmaa. Sen avulla on tarkoitus herätellä vanhempia käsiteltävään aiheeseen pohtimalla omia käsityksiään nuorten seksuaalisuudesta ja puheeksiottamisen keinoihin liittyvistä toiveista. Kysymykset ovat mielipidekysymyksiä, kuten ”Tiedätkö missä nuoresi on aina viikonloppuna?”. Vastausten läpikäymiseksi käytämme ja hyödynnämme tutkimustietoa nuorten seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta.

Tekemässämme SMART Notebook -materiaalissa (Liite 2) hyödynsimme Metropolian graafista ohjeistusta. Värimaailmana toimi mustaa, harmaata, oranssia ja keltaista Metropolian logoon sopien. Käytimme pääasiallisesti fonttina Arialia. (Graafisen ohjeistuksen soveltaminen verkossa. 2013.) Yhtenäistimme työmme ulkoasua käyttämällä hyödyksi graafisia ohjeita. Päädyimme tekemään materiaaliimme jokaiselle sivulle alalaitaan palkin, jonka sisältönä on materiaaliimme otsikko, Metropolian logo ja tekijöinä nimemme. Materiaalistamme on mahdollista hyödyntää vain yksittäisiä osioita, joten alapalkista on helppo löytää työn tarkoitus ja takaamme näin tekijänoikeutemme.

Liikkuminen materiaalissamme tapahtuu hyödyntämällä SMART Notebook -ohjelman linkitysmahdollisuutta. Linkkeinä toimivat otsikot ja nuolet työssämme. Työmme alkuun olemme esitelleet erilaisia materiaalissa hyödynnettyjä interaktiivisia ominaisuuksia käyttämisen helpottamiseksi. Hyödynnämme materiaalissamme SMART Notebook -ohjelman valmiita interaktiivisia pohjia sekä videoita ja kuvia. Videoiden ja kuvien avulla pyrimme konkretisoimaan käsiteltävää aihetta ja ylläpitämään kuuntelijoiden mielenkiintoa. Nuorten seksuaalisuudesta ja sen puheeksiottamisesta on tarjolla runsaasti jo olemassa olevaa tietoa sekä luomamme materiaali, jonka olemme muokanneet aktiiviseksi ja interaktiiviseksi työtämme varten.

SMART Notebook -materiaaliimme alkusivulta pääsee työmme esittelysivulle. Halusimme kertoa innovaatioprojektimme tavoitteista ja tarkoituksperustasta tarkemmin materiaalin hyödyntäjille ja kuulijoille. Toimintamallin näkyessä osana työtämme materiaalin rakenne on kaikille selvillä. Käytämme työmme yhtenä osana sivusta vedettäviä informaatiota sisältäviä tauluja. Tällä tavalla materiaalin visuaalinen ilme pysyy raikkaana ja olemme saaneet sisällytettyä runsaasti tietoa yhdelle sivulle.

5 Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamalli

5.1 Käyttäjälähtöisen ja osallistavan toimintamallin luominen

Osallistavassa suunnittelussa tarkoituksena on, että kehittämiseen otetaan mukaan käyttäjiä, kuten asiakkaita ja sidosryhmien edustajia. Kun tarkastellaan osallistamista käsitteenä, tarkoittaa se mahdollisuuksien tarjoamista, kun taas osallistuminen on

mahdollisuuksien hyödyntämistä. Nämä kaksi käsitettä ovat siis tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Se, kuinka paljon osallistumista tapahtuu, voi vaihdella kehittäjien ja käyttäjien kiinteestä yhteistyöstä etäisempään vuorovaikutussuhteeseen. (Ylitalo-Kallio 2012.)

Barki ja Hartwick määrittelevät, että käsitteinä osallistuminen (participation) ja osallisuus (involvement) eroavat siinä, kuinka paljon käyttäjä on suunnitteluprosessissa mukana ja kuinka paljon hänen osallistumisellaan on vaikutusta. Käyttäjien osallistamista voidaan esittää kolmella eri tavalla. Ensimmäinen tapa on suunnittelu käyttäjille (design for users), jossa käyttäjät otetaan mukaan, esimerkiksi haastattelujen, fokusryhmien ja havainnoinnin kautta, mutta he eivät osallistu itse päätöksentekoon. Toinen tapa on suunnittelu käyttäjien kanssa (design with users), jossa käyttäjät ja kehittäjät suunnittelevat palveluja ja tuotteita yhdessä. Kolmas tapa on käyttäjien tekemä suunnittelu (design by users), jossa käyttäjät ovat suunnittelijoita ja kehittäjät toimivat mahdollistajina. (Ylitalo-Kallio 2012.)

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin tarkoituksenamme oli luoda käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli siitä, miten 8.-luokkalaisten nuorten vanhempia voidaan tukea nuorten seksuaalisuuden puheeksiotossa. Puhutaan seksuaalisuudesta -toimintamallin olemme suunnitelleet käyttäjille (design for users) eli vanhemmille (Ylitalo-Kallio 2012.). Käyttäjät on osallistettu projektin suunnittelu- ja arviointivaiheisiin. Toimintamallin suunnitteluvaiheessa suoritimme sosiaalisessa mediassa erilaisissa vanhempainryhmissä kyselyn tarvemäärittelyn tueksi ja saimme vastaukseksi, että vanhemmat kokevat seksuaalisuuden puheeksiotosta puhumisen koulun vanhempainillassa tarpeelliseksi. Käyttäjien osallistaminen tässä vaiheessa oli mielestämme tärkeää siksi, että saimme varmuuden siitä, että toimintamallimme todella on tarvetta. Toimintamallin tarvemäärittelyvaiheessa keräsimme myös Myllypuron yläasteen rehtorin sekä Väestöliiton mielipiteitä aiheesta. Molemmat tahot pitivät aihetta tärkeänä ja tarpeellisena.

Käyttäjät eli vanhemmat osallistimme myös toimintamallimme arviointivaiheessa, kun esittelimme toimintamallimme käyttöä Myllypuron Ostari -kauppakeskuksessa työpajassamme. Hyödynsimme tuottamaamme SMART Board -materiaalia tilaisuuden tukena. Työpajassamme osallistujilta pyysimme palautetta tekemällämme arviointilomakkeella tilaisuuden tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä sekä kehittämisehdotuksia toimintamallin kehittelyä varten. Käyttäjien osallistaminen tässä vaiheessa edesauttoi sitä, että

pystyimme huomioimaan osallistujien palautteen toimintamallimme ja materiaalimme viimeistelyssä. Näin sekä toimintamalli että materiaali on mahdollisimman hyödyllinen käyttäjillemme.

5.2 Kuvaus toimintamallista

Toimintamalli on esitetty kuviona liitteessä (Liite 2). Toimintamallissa kättilöopiskelijat jaetaan seksuaali- ja lisääntymisterveyden opintokokonaisuuden kontaktiopetuksessa pienryhmiin, joissa jokaisessa pienryhmässä on 3–4 opiskelijaa. Opettaja arpoo yläasteet eri pienryhmille. Pienryhmällä on yhteistyötapaamisia tilaisuuden järjestämiseen oman koulunsa tiloissa. Pienryhmät suunnittelevat oman vanhempien ohjaukseen tarkoitetun tilaisuutensa seksuaalisuuden puheeksioton läpikäymisestä tai halutessaan muun seksuaalikasvatukseen liittyvän tilaisuuden koulun 8.-luokkalaisten nuorten vanhemmille. Tilaisuudessa he voivat hyödyntää myös luomaamme SMART Board – materiaalia.

Seuraavassa vaiheessa pienryhmät jalkautuvat arvottuihin kouluihin ja pitävät suunnittelemansa tilaisuuden yläasteen 8-luokkalaisten nuorten vanhemmille. Tilaisuudessa pienryhmät lisäksi verkostoituvat koulun kanssa ja markkinoivat toimintamallia. Tilaisuuden lopussa he keräävät palautteen vanhemmilta ja arvioivat omaa työskentelyään yhteistapaamisessa omalla koulullaan.

5.3 Toimintamallin arviointi

Arviointiin tarvitsemamme palautteen keräämisen suoritimme Myllypuron Ostari -kauppakeskuksessa järjestetyssä innovaatioprojektien esitystilaisuudessa pop up –tyylisessä työpajassa. Tapahtumaan osallistujat saivat kierrellä vapaasti eri työpajojen välillä. Tämä toi haasteen riittävän arviointimateriaalin keräämiseksi. Päädyimme tekemään valmiin arviointilomakkeen työpajaamme, johon olimme kirjanneet kvantitatiivisia kysymyksiä ja loppuun avoimen kvalitatiivisen kysymyksen. Keskeisenä kysymysten vastausasteikkona käytimme janaa, jolloin saimme kattavasti tietoa vastaajilta. Laitoimme myös ”en osaa vastata” -vastausvaihtoehdon erikseen sivuun, jolloin vastauksien arvioiminen oli luotettavampaa. Käyttämämme arviointilomake on innovaatiopro-

jeitimme lopussa liitteenä (Liite 4). Pyrimme tekemään arviointilomakkeesta selkeän ja samalla tarkoitustamme vastaavan.

Arviointilomakkeella pyrimme keräämään tietoa toimintamallin tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä sekä kehittämisehdotuksia toimintamallin kehittämistä varten. Arvioinnin suoritimme anonymisti keräämällä vastaukset erilliseen säilytyslaatikkoon. Saimme yhteensä 16 (N=16) vastausta. Osa vastasi kyselyyn pareittain, osa yksin. Saimme pääosin positiivista palautetta. Kävimme läpi saadut palautteet ja analysoimme ne. Vastaajista suurin osa (n=13) arvioi materiaalin sisällön vastanneen tarpeisiin ja toiveisiin hyvin. Vastaajista muutama (n=2) jätti kysymyksen tyhjäksi ja yksi (n=1) vastasi kohdan ”en osaa sanoa”.

Tilaisuus lisäsi vastanneiden tietoja ja taitoja seksuaalisuuden puheeksiottoon liittyen vaihtelevasti. Vastaajista pieni osa (n=5) arvioi tilaisuuden lisänneen tietoja ja/tai taitoja paljon, kun taas noin puolet (n=7) koki sen lisänneen niitä kohtalaisesti. Vastaajista pieni osa (n=2) jätti vastauksen tyhjäksi. Yksi (n=1) vastaajista ei kokenut tietojen ja taitojen lisääntyneen lainkaan ja yksi (n=1) vastasi ”en osaa sanoa”. Vastaajista suurin osa (n=8) koki itsevarmuuden lisääntyneen paljon tilaisuuden myötä nuorten kanssa käytävään seksuaalisuuden puheeksiottoon. Vastaajista pieni osa (n=4) arvioi tilaisuuden lisänneen itsevarmuutta puheeksiottoon kohtalaisesti. Vastaajista alle puolet (n=5) vastasi joko kohdan ”en osaa sanoa” tai jätti vastaamatta kysymykseen.

Kvalitatiiviseen kysymykseen, joka liittyi toimintamallin ja materiaalin kehittämisehdotuksiin, vastasi suurin osa (n=14). Saimme avoimeen kysymykseen pelkästään positiivista palautetta sekä muutamia kehitysehdotuksia. Positiivinen palaute liittyi lähinnä toimivaan, kattavaan materiaaliin ja opiskelijoiden omaan innostuneisuuteen sekä asiantuntijuuteen.

”Materiaali vaikutti oikein hyvälle ja monipuoliselle, sekä helpolle ja mukavalle/mielenkiintoiselle katsoa ja käsitellä.”

”Luentomateriaali hyvä ja nähty paljon vaivaa.”

”Asia todella hyvä ja tärkeä. Asiantuntevat esittelijät ja miellyttävä hetki...”

”Materiaali vaikutti toimivalta ja järkevältä... Toivottavasti tulisi käyttöön! Hienoja kehitysehdotuksia myös vanhempainiltojen sisältöihin.”

Saimme muutamia kehitysehdotuksia liittyen materiaalin visuaalisuuteen ja materiaalin jakamiseen vanhemmille vanhempainiltojen yhteydessä.

”... Vanhemmille voisi printata ”tietoiskut” mukaan!”

”... Materiaaliin kannattaa laittaa asiat erittäin lyhyesti ja ytimekkäästi, jotta lukija jaksaa lukea. Ehkä hieman enemmän väriä tai muuta ’katseenvangitsijaa’/ tehostetta.”

Puhutaan seksuaalisuudesta -projektin välitön tavoite oli, että vanhemmat saavat tietoa ja itsevarmuutta seksuaalisuuden puheeksioton tueksi, ja kynnys keskustella seksuaalisuudesta nuorten kanssa madaltuu. Vastausten perusteella pääsimme mielestämme hyvin tavoitteeseemme. Suurin osa vastaajista nimittäin koki, että tilaisuutemme oli lisännyt heidän tietojaan ja/tai taitojaan paljon tai kohtaisesti. Puolet myös arvioi, että heidän itsevarmuutensa puheeksiotossa lisääntyi paljon.

6 Pohdinta

Kaiken tieteellisen toiminnan tulee perustua eettisyyteen. Eettiset periaatteet liittyvät ensisijaisesti projektimme aiheen valintaan, projektiin liittyvien henkilöiden kohteluun sekä rehellisyyteen. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 211, 221–224). Projekti on tehty nämä eettiset periaatteet huomioiden. Aiheen valinnassa olemme huomioineet oman mielenkiinnon ja osaamisen lisäksi aiheen ajankohtaisuuden ja käyttäjien (Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Myllypuron vanhempien) tarpeet. Olemme tarvekartoitusta tehdessämme tiedottaneet asianmukaisesti osallistujille projektistamme ja siitä, kuinka saamaamme tietoa käytetään projektissamme hyödyksi. Olemme hyödyntäneet saamaamme tietoa ja kokemuksia ainoastaan projektin tavoitteiden saavuttamisen mukaisesti. Kaikessa toiminnassamme olemme noudattaneet rehellisyyttä ja tutkittua

tietoa, sekä raportoineet käyttäjäkokemukset tuloksia vääristämättä. Projektia tehdes-
sämme olemme säilyttäneet myös avoimuutemme kaikenlaiselle tiedolle ja palautteelle.

Tarkoituksena projektissamme oli luoda käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli siitä, miten 8.-luokkalaisten nuorten vanhempia voidaan tukea nuorten seksuaalisuuden puheeksiotossa. Välittömänä tavoitteena oli, että vanhemmat saavat tietoa ja itsevarmuutta seksuaalisuuden puheeksioton tueksi, ja kynnys keskustella seksuaalisuudesta nuorten kanssa madaltuu. Projektin aikana pidimme tavoitteen mielessä jokaisessa projektin vaiheessa, ja pohdimme tekemiämme ratkaisuja tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Oman arviomme mukaan käyttäjälähtöisyys toteutui hyvin tehdes-
sämme tarvekartoitusta Myllypuron alueella sekä laajemmin sosiaalisessa mediassa. Hioimme luomaamme seksuaalisuuden puheeksioton materiaalia myös Väestöliiton vierailulla esiin tulleiden tarpeiden mukaisesti. Osallisuus toteutui mielestämme hyvin etenkin projektin arviointiosuudessa, jossa toimintamallin esittelytilaisuuteen osallistuneet saivat antaa avoimesti palautetta ja kehitysehdotuksia anonymiteetti huomioiden, mikä on tärkeää etenkin palautteen luotettavuuden ja eettisyyden vuoksi. Osallisuus oli huomioitu tilaisuudessa myös niin, että osallistujat saivat esittää vapaasti aiheeseen liittyviä mieleen tulleita kysymyksiä, johon pyrimme vastaamaan luomamme materiaalin pohjalta.

Oman arviomme mukaan projekti eteni työsuunnitelman ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Itsearviointin ja saadun palautteen myötä koemme, että Puhutaan seksuaalisuudesta –toimintamallia hyödyntämälle asettamamme tavoitteet saavutetaan hyvin, ja käyttäjälähtöisyys sekä osallisuus toteutuvat. Haasteen projektin arviointiin toi se, että emme päässeet varsinaisesti testaamaan toimintamallia käytännössä. Luomamme toimintamalli seksuaalisuuden puheeksiotosta kuitenkin esiteltiin Myllypuron Ostarilla järjestetyssä tilaisuudessa. Saimme arviointilomakkeella vastauksia määrällisesti melko vähän, mutta vastaukset ovat suuntaa antavia. Saamamme positiivisen palautteen myötä voisi päätellä, että kyseiselle toimintamallille sekä tuottamallemme materiaalille olisi tarkoituksenmukaista tarvetta tulevaisuudessa.

Innovaatioprojekti on ollut opettava ja mielenkiintoinen kokemus. Taitomme ja tietomme projektin työstämisestä kasvoivat ja yhteistyötaitomme lisääntyivät. Pääsimme tekemän moniammatillista yhteistyötä opettajien, opiskelijoiden ja Väestöliiton edusta-

jien kanssa. Lisäksi toimimme yhteistyössä myös innovaatioprojektin työpajan mahdollistavien henkilöiden kanssa. Innovaatioryhmässämme yhteistyö on ollut sujuvaa ja hedelmällistä. Erityisesti koemme onnistuneemme hyvän ja monipuolisen yhteistyökumppanin löytämisessä ja SMART Board -materiaalin tuottamisessa. Olemme kehittyneet erityisesti myös projektiviestinnässä. Haasteena innovaatioprojektissamme on ollut eri aikataulujen sovittaminen yhteen. Se on vaatinut joustavuutta, suunnitelmallisuutta, sekä toimivia että sujuvia viestintätaitoja.

6.1 Jatkokehitysehdotukset

Vierailtuamme Väestöliitolla innovaatioprojektin suunnitteluvaiheessa tuli esiin myös tarve seksuaalisuuden puheeksiottamisen materiaalille, joka olisi suunnattu nuorempien lasten vanhemmille. Tulevaisuudessa toimintamalliamme voisi suunnata kattamaan teini-ikäisten nuorten vanhempien lisäksi myös heitä nuorempien lasten vanhemmat. Seksuaalikasvatus on keskeinen osa varhaiskasvatusta jo syntymästä alkaen. Tästä syystä seksuaalisuuden puheeksiottamisen iltoja voitaisiin järjestää myös esimerkiksi päiväkodeissa ja alakouluissa lasten seksuaalisuuden kehitystaso huomioiden.

Projektin arviointiosuutta tehdessämme totesimme, että toimintamalliin liittyvää arviointilomaketta voisi kehittää niin, että jana-asteikon sijaan käytettäisiin numeraalista, strukturoitua arviointiasteikkoa, jolloin saatujen vastausten analysointi mahdollisesti helpottuisi. Numeeristen vastausten pohjalta voisi tehdä havainnollistavia kuvia, kuten pylväsdiagrammeja.

Seksuaalisuuden puheeksiottamisen aiheen ympärille on mahdollista järjestää tulevaisuudessa opinnäytetöitä, joissa tutkitaan toimintamallimme vaikutuksia seksuaalisuuden puheeksiottamisen lisääntymiseen ja vanhempien seksuaalikasvatustaitojen karttumiseen. Kerätyn tiedon perusteella toimintamallista ja sen hyödyllisyydestä saataisiin tietoa kehitystyön tueksi. Toimintamallia on mahdollista tulevaisuudessa kehittää yhteisön ja ympäristön esiintuomien tarpeiden mukaisesti.

Lähteet

Apter, Dan – Eskola, Meri-Sisko – Säävälä, Minna – Kettu, Niina 2009. Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Väestöliitto. Verkkodokumentti. <<https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6282e9b5aefd26afecaf452ea1a9aa27/1413572967/application/pdf/906852/maahanmuuttajien%20seksuaaliterveys.pdf>>. Luettu 17.10.2014.

Asukastalo Mylläri Myllypuro. 2014. Facebook-yhteistö. <<https://www.facebook.com/pages/Asukastalo-Mylläri-Myllypuro/173606066054450>>. Luettu 17.10.2014.

Bildjuschkin, Katriina – Ruuhilahti, Susanna 2012. Lääkärikirja Duodecim. Verkkodokumentti. <http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00956#s8>. Luettu 15.10.2014.

Blomgren, Jenni 2000. Asuinalueiden sosiaalisen rakenteen ja elinolojen muutos: Taus-tat ja prosessit Puotinharjussa ja Myllypurossa. Verkkodokumentti. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/18249/asuinalu.pdf?sequence=2>> Luettu 7.9.2014.

Cacciatore, Raisa 2008. Huomenna pannaan pussauskoppiin. Porvoo: WSOY.

Graafisen ohjeistuksen soveltaminen verkossa. 2013. Verkkodokumentti <<https://tuubi.metropolia.fi/portal/group/tuubi/henkilokunnalle/viestinta-ja-markkinointi/graafinen-ohjeisto>>. Luettu 22.10.2014.

Helsingin tila ja kehitys 2013. Helsingin kaupunki: Tilastokeskus. Verkkodokumentti. <http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_02_11_Tila_ja_kehitys2013.pdf> Luettu 7.9.2014.

Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2013. 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus. Verkkodokumentti. <http://www.hel.fi/static/kanslia/elo/Ulkomaalaisvaesto_2013.pdf> Luettu 17.10.2014.

Hu, Yun – Wong, Mee Lian – V, Prema – Wong, Mun Loke – Fong, Ngan Phoon – Tsai, Fen Fang – K, Vijaya 2012. Do Parents Talk to Their Adolescent Children about Sex?—Findings from a Community Survey in Singapore. Annals Academy of Medicine Singapore 41 (6). 239–246. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa <<http://www.annals.edu.sg/pdf/41VolNo6Jun2012/V41N6p239.pdf>>. Luettu 16.10.2014.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3. uudis-tettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kontula, Oskari – Meriläinen, Henna 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suo-messa. Väestöntutkimuslaitos. Verkkodokumentti. <<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/56e8f7425c51398777436680ee2bf940/1411394240/application/pdf/239651/Koulun%20sekskasvatus%20e-book.pdf>> Luettu 23.09.2014.

Korteniemi-Poikela, Erja – Cacciatore, Raisa 2010. Portaita pitkin: Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen –opas vanhemmille. WSOY. WS Bookwell Oy. Juva 2010.

Kosketustaulut. 2014. Helsingin opetusvirasto. Verkkodokumentti.
<<http://verkkopedagogi.wordpress.com/ivt-ohjeet/>>. Luettu 19.10.2014.

Lasten ja nuorten seksuaalikasvatus vanhemmuuden näkökulmasta. 2012. Terveyskirjasto. Verkkodokumentti.
<http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00956#s3> Luettu 23.09.2014.

Meyer, Aleksandra. 2013. Käyttäjälähtöinen hybridikampus hanke sai rahoitusta. Verkkodokumentti. <<http://hyvinvointi.metropolia.fi/kayttajalahtoinen-hybridikampus-hanke-sai-rahoitusta/>>. Luettu 30.10.2014.

Myllypuron yläasteen koulu. 2014. Verkkodokumentti.
<http://www.hel.fi/wps/portal/Koulut/Peruskoulut/Mylpy?url=urile=wcm:path:/mylpy/fi/Etu_sivu¤t=true> Luettu 23.9.2014.

Nambambi, Ndishishi M – Mufune, Pempelani 2011. What Is Talked About When Parents Discuss Sex with Children: Family Based Sex Education In Windhoek, Namibia. African Journal of Reproductive Health December 15(4). 120–129. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa
<<http://www.ajol.info/index.php/ajrh/article/view/74801/65404>>. Luettu 16.10.2014.

Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013 – Kouluterveyskyselyn tulokset. 2014. Julkari. Verkkodokumentti. <<http://www.julkari.fi/handle/10024/116692>>. Luettu 23.09.2014.

Ristimäki, Seija. 2014. Metropolia esittäytyy Myllypuroalaisille. Verkkodokumentti.
<http://www.metropolia.fi/ajankohtaista/tapahtumat/muut-tapahtumat/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=4799&cHash=76c3c5f79a6249e272e27d2d6b940e56>. Luettu 30.10.2014.

Seksuaalisuudesta puhuminen lapselle 2014. Vanhempainnetti. MLL. Verkkodokumentti.
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/murrosian_kynnyksella/seksuaalisuudesta_puhuminen_laps/>. Luettu 16.10.2014.

Seksuaalisuudesta puhuminen nuorille. 2014. Vanhempainnetti. MLL. Verkkodokumentti.
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/seksuaalisuudesta_puhuminen_nuor/> Luettu 23.09.2014.

Seppä, Weera 2014. Metropolia kampus Myllypuro. Verkkodokumentti.
<https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/105349987/KAMPUS_Megora_weera_seppa_2014.pdf?version=1&modificationDate=1399370009000>. Luettu 24.10.2014.

SMART Board. 2014. Videotykki. Verkkodokumentti.
<<http://www.videotykki.fi/tuotteet/Smart%20Board%20680.htm>> .Luettu 19.10.2014.

SMART – Oppimisen uusi aika. 2014. Verkkodokumentti.
<http://www.kouluon.fi/media/filer_public/2013/01/08/smart_factsheet-esite_a4_v41.pdf>.Luettu 19.10.2014.

SMART Technologies. 2008. SMART Board interactive whiteboards improve pedagogy and student engagement. Verkkodokumentti.
<http://downloads01.smarttech.com/media/research/international_research/canada/in-terimfindings_unbresearchbrief.pdf>. Luettu 19.10.2014.

Socrative. 2014. How it works. Verkkodokumentti. <<http://www.socrative.com/>>. Luet-
tu 21.10.2014.

THL (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) 2010. Seksuaalikasvatuksen standardit Euroo-
passa: Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille
ja asiantuntijoille. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA.
Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246>>. Luettu 5.10.2014.

User Guide - Socrative. 2014. Verkkodokumentti.
<<http://www.socrative.com/materials/SocrativeUserGuide.pdf>>. Luettu 21.10.2014.

Uutta Helsinkiä/Myllypuro. 2014. Verkkodokumentti.
<<http://www.uuttahelsinki.fi/fi/myllypuro/perustietoa>>. Luettu 22.10.2014.

Vanhemmat nuoren seksuaalisen kehityksen tukena 2014. Vanhempainnetti. MLL.
Verkkodokumentti.
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/seksuaalisen-kehityksen-tukena/>. Luettu 16.10.2014.

Väestöliitto 2014. Seksuaalikasvatus. Verkkodokumentti.
<<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalikasvatus/>>. Luettu 16.10.2014.

Winson, Ellen K. – Dalberth, Barbara T. – Koo, Helen P. – Gard, Jennifer C. 2010. Par-
ents' Perspectives on Talking to Preteenage Children About Sex. Sexual and Reproduc-
tive Health 42(1). 56–63. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa
<<http://www.guttmacher.org/pubs/psrh/full/4205610.pdf>>. Luettu 16.10.2014.

Ylitalo-Kallio, Päivi 2012. Osallistava suunnittelu. Verkkodokumentti.
<[https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/30268653/ITIMS53_kirjoitelma_PD-
paiviyk.pdf](https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/30268653/ITIMS53_kirjoitelma_PD_paiviyk.pdf)>. Luettu 5.11.2014.

Projektin hallinta

Työsuunnitelma

Työsuunnitelmamme on esitelty alla (Taulukko 1). Suunnitelmasta käy ilmi projektin toteutusmallin mukaiset työvaiheet ja niiden aikataulu. Projekti tehtiin nopealla aikataululla, joten aikataulun joustoon ei ollut juurikaan varaa. Kullekin työvaiheelle määritettiin kestoksi 1-4 viikkoa. Tavoitteenamme oli, että projekti saadaan päätökseen 21.11.14 mennessä, jolloin se esitetään Myllypuron Ostari –kauppakeskuksessa.

Taulukko 1. Työsuunnitelma

	Syksy 2014											
Viikko	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47
Toimintamallin suunnittelu	x	x	x									
Taustaselvitysten laatiminen		x	x									
Yhteydenotto valittuihin yhteistyötahoihin				x	x							
Tilaisuuden suunnittelu, materiaalin teko						x	x	x	x			
Tilaisuuden toteutus ja arviointi												x
Jatkon suunnittelu										x	x	
Toimintamallin viimeistely										x	x	
Projektin esittely												x

Riskit ja oletukset

Analysoimme projektin riskejä SWOT-analyysillä (Kaavio 2). Projektin vahvuudet ja mahdollisuudet olivat mielestämme riskejä suurempia. Projektiryhmämme henkilötyöhön varatut resurssit olivat mielestämme riittävät ja pystyimme toteuttamaan projektin aikataulun mukaisesti ja hyvälaatuisin tuloksin. Uskoimme, että suunnittelemallemme toimintamallille ja SMART Board -materiaalille asettamiemme tavoitteiden saavuttaminen on realistista.

Projekti on suunniteltu sen varaan, että Hybridikampus valmistuu Myllypuron alueelle lähitulevaisuudessa. Oletuksena oli, että Myllypuron yläaste ja Väestöliitto ovat halukkaita yhteistyöhön kanssamme. Oletuksena on myös se, että kättilötyön opetussuunnitelma pysyy samankaltaisena seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen kurssin suhteen ja toimintamallimme on sovellettavissa kurssiin.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -monipuoliset ja aktiiviset kontaktit työelämään -hyvä maine innovatiivisena organisaationa -ryhmän innostus aiheeseen -moderni ympäristö koulussa -opiskelijoiden hyvä ohjaus -vastuullinen ja joustava ryhmä -realistiset tavoitteet 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -yhteistyökumppaneiden saavutettavuus sähköpostin välityksellä -puutteellinen tiedottaminen -vähäiset resurssit -tiukka aikataulu -kokemattomuus toimintamallin luomisesta
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -lisätä yhteistyötä Metropolian Ammatti- korkeakoulun ja Myllypuron alueen -innovatiivisen työskentely ilmapiiriin luominen -modernillisuuden ja teknologian yhdistäminen ja lisääminen -erilaisten yhteistyökumppaneiden mukaanotto 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> -vanhemmat eivät innostu hankkeestamme -yhteistyökumppanit eivät lähde mukaan -koulu ei koe tarpeelliseksi -puutteelliset suunnittelumenetelmät -vanhentunut teknologia koululla -vanhemmat eivät motivoitu käyttämään opittuja menetelmiä

Kuvio 2. SWOT-analyysi

Projektin organisointi

Projektiryhmä koostui projektipäälliköstä, viestintäpäälliköstä, teknologiavastaavasta ja suunnittelupäälliköstä. Ryhmänjäsenet valitsimme äänestämällä sen jälkeen, kun olimme miettineet, mitä eri tehtäviä ryhmän eri jäsenillä on ja kuka suoriutuisi niistä parhaiten.

ten. Jokaisella ryhmänjäsenellä on omat henkilökohtaiset tehtävänsä, mutta he yhdessä vastaavat projektin kirjallisesta toteutuksesta.

Projektipäälliköksi valitsimme Tinan, sillä hän on hyvin järjestelmällinen ja omaa hyvät organisointitaidot. Hänen tehtävinään on projektin sisäinen johtaminen, projektikokousten järjestäminen ja päätöspöytäkirjojen laatiminen, työsuunnitelman laatimisesta vastaaminen sekä hankkeen seurannasta ja sisäisestä arvioinnista vastaaminen. Viestintäpäälliköksi valitsimme Heidin hänen sosiaalisuutensa, erinomaisten yhteistyö- ja kirjallisen ilmaisutaitojen vuoksi. Hänen tehtäviinsä kuului raportointi ohjaavalle opettajalle, ohjausaikojen sopiminen projektiryhmän ja ohjaavan opettajan välillä sekä yhteydenotto ja raportointi yhteistyökumppanien kanssa.

Teknologiavastaavaksi valitsimme Lindan, jolla on ennestään jo paljon kokemusta ja tietämystä SMART Board -kosketustaulusta ja yleisesti teknologiasta. Hänen tehtävinään olivat materiaalin ideointi ja luominen SMART Board -kosketustaululle sekä taulun toiminnasta vastaaminen. Suunnittelupäälliköksi valitsimme Elinan, sillä hän on luonteeltaan hyvin luova ja innovatiivinen. Hänen tehtäviinsä kuului järjestettävän tilaisuuden ideointi ja suunnittelu sekä osallistuminen yhteistyökumppaneiden kanssa työskentelyyn. Vaikka jokaiselle ryhmän jäsenelle oli nimetty omat henkilökohtaiset tehtävät, oli kaikilla kuitenkin yhteisvastuu projektin toteutumisesta ja sen kirjallisesta tuotoksesta Metropolia Ammattikorkeakoululle.

Projektipäällikkön, viestintäpäällikkön, SMART Board -asiantuntijan ja suunnittelupäällikkön projektiin tekemä henkilötyö on yhteensä 20 opintopistettä, mikä vastaa 540 työtuntia. Ryhmä kokoontui sovituin väliajoin yhteen projektipäällikkön järjestämissä projektikokouksissa sekä viestintäpäällikkön organisoimissa ohjauskokouksissa ohjaavan opettajan kanssa. Seuraava kokousajankohta sovittiin aina kokouksen lopussa. Projekti- ja ohjauskokouksissa sovitut asiat julkaistiin projektille perustetulla Facebook-sivustolla, jolle vain ryhmänjäsenillä on pääsy. Projektisuunnitelma ja kaikki projektiin liittyvät asiakirjat julkaistiin myös tällä sivustolla, jolloin jäsenten oli helppo seurata projektin etenemistä myös projektikokousten välillä. Väliarviointi tapahtui projektikokousten alussa, jolloin keskusteltiin yhteisesti projektiryhmän kanssa siitä, miten projekti etenee niin työtehtävien kuin aikataulunkin suhteen. Loppuarviointi tapahtui projektin

loppukokouksessa, joka pidettiin ennen projektin esittelyä. Loppukokouksessa jokainen ryhmänjäsen teki oman arvionsa projektin etenemisestä, jonka jälkeen keskusteltiin yhteisesti annetusta palautteesta: mikä meni hyvin ja mitä olisi voitu tehdä toisin. Loppuarviointia teimme myös ohjaavan opettajamme kanssa viimeisellä ohjauskäynnillä.

Innovaatioprojektin alkuun teimme viestintäsuunnitelman, josta käy ilmi viestintä eri yhteistyötahojen välillä ja raportointiin liittyvä aikataulu. Yhteistyökumppaneina projektissa toimivat Myllypuron yläasteen koulu, jossa toimintamalliamme voidaan tulevaisuudessa hyödyntää sekä Väestöliitto, joka tarjoaa erilaisten kampanjoiden sekä netisivustojen kautta tietoa seksuaalisuudesta nuorille, aikuisille sekä ammattilaisille. Yhteistyökumppaneinamme toimivat myös Myllypuron alueen vanhemmat, jotka ovat toimintamallimme ensisijainen kohderyhmä, sekä Metropolian Ammattikorkeakoulun Myllypuron Hybridikampus, jolle suunnittelemme toimintamallimme. Yhteistyötä teimme myös Metropolian Ammattikorkeakoulun opettajan Liisa Rytönen-Kontturi kanssa, joka toimi projektiryhmämme ohjaajana ja jolle raportoimme projektistamme ohjauskeskusteluissa. Ohjauskeskusteluajat sovimme yhdessä ohjaavan opettajan kanssa eri työvaiheiden välissä.

Toimintamalli ja SMART Board -materiaali

Puhutaan seksuaalisuudesta – Käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli seksuaalisuuden puheeksioton tueksi vanhemmille
Hoitotyön koulutusohjelman innovaatioprojekti, syksy 2014

Tavoite

Projektin tavoitteena oli luoda käyttäjälähtöinen ja osallistava toimintamalli siitä, miten 8.-luokkalaisten nuorten vanhempia voidaan tukea nuorten seksuaalisuuden puheeksiotossa. Sivutuotteena loimme SMART Board -materiaalin seksuaalisuuden puheeksiotosta.

Toteutus

Toimintamalli on suunniteltu käyttäjälähtöisesti. Suoritimme sosiaalisessa mediassa erilaisissa vanhempainryhmissä kyselyn tarvemäärittelyn tueksi. Toimintamallin tarvemäärittelyvaiheessa keräsimme Myllypuron yläasteen rehtorin, vanhempien sekä Väestöliiton mielipiteitä aiheesta. Olemme lisäksi hakenneet toimintamallin tueksi tehtyjä tutkimus- ja kirjallisuustietoja eri tietokannoista.

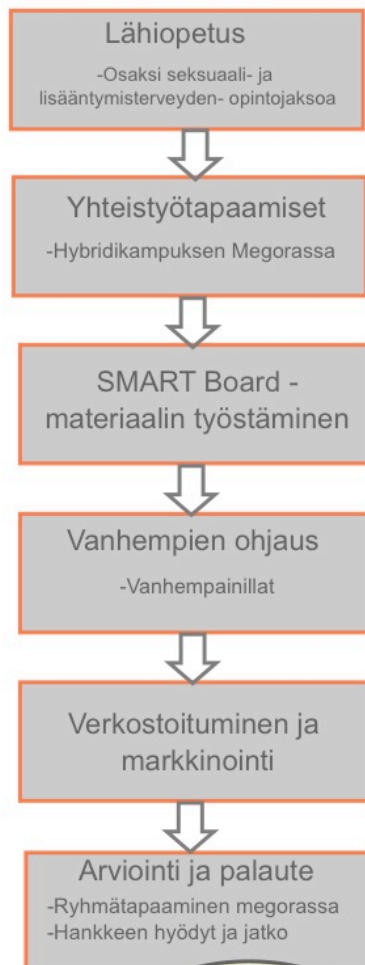
Teoreettinen viitekehys

Vuonna 2006 yhdeksäsluokkalaista tytöistä 30 % ja pojista 26 % oli kokenut yhdynnän ja vastaavasti kahdeksäsluokkalaista tytöistä ja pojista 15 %. Seksuaalikasvatuksen ajoittaminen ja laatu on siis tärkeää, jotta nuoret saavat riittävän nuorena tarvitsemansa tiedot ja ovat näin tiedollisesti valmiita seksuaalielämän aloittamiselle. Nuoren seksuaalikasvatuksen perusta luodaan kuitenkin jo kotona ja seksuaalikasvatus on osa vastuullista vanhemmuutta.

Osallisuus

Osallistavassa suunnittelussa tarkoituksena on, että kehittämiseen otetaan mukaan käyttäjiä, kuten asiakkaita ja sidosryhmien edustajia. Kun tarkastellaan osallistamista käsitteenä, tarkoittaa se mahdollisuuksien tarjoamista, kun taas osallistuminen on mahdollisuuksien hyödyntämistä. Nämä kaksi käsitettä ovat siis tiiviisti yhdessä toisiinsa. Se, kuinka paljon osallistumista tapahtuu, voi vaihdella kehittäjiä ja käyttäjien kiinteistä yhteistyöstä etäisempään vuorovaikutussuhteeseen. (Ylitalo-Kallio 2012.)

Toimintamalli

Puhutaan seksistä
- seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Tietoa
innovaatioprojektista

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

21.11.2014

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

Tietoa innovaatioprojektista

Tämä materiaali on tuotettu osana Metropolia
Ammattikorkeakoulun innovaatioprojekti-
opintojaksoa.

Valitsimme aiheeksi vanhempien seksuaalisuuden
puheeksiottamisen nuorten kanssa, koska
tutkimusten valossa sekä vanhemmat että nuoret
tarvisivat uusia tietoa aiheesta.

Käytettyjen symbolien
selitykset

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

Symboli	Selite
	Kysymystä klikkaamalla saat lisätietoa
	Otsikoita klikkaamalla pääset seuraavalle sivulle
	Nuolilla pääset liikkumaan materiaalista eteen- ja taaksepäin
	Otsikosta ruuhamalla saat esille tekstilaatikon

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

**Puhutaan seksistä-
Materiaalin sisältö**

Orientaatioehtävä ?

Nuorten seksuaalisuus ?

Seksuaalisuuden
puheeksiottaminen ?

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

Nuorten seksuaalisuus

Nuorten
seksuaalisuus
Yhdyntä

Enkäsi

Helpolta tuntuivat:

- Käsitöiden käyttö
- Seksuaalisuuteen liittyvän tiedon löytäminen

Haasteet:

- Ajan varastaminen
- Itäkirje tai
- laryngologialle
- seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

Riskikäyttäytyminen

Riskiallis seksuaalikäyttäytyminen ja estojen
häiveminen lisääntyvät alkoholin ja huumeiden
vaikutuksen alaisena.

Yli-astekäyttöä nuorista reilu 10 % on vähintään
kerran kouluikäisessä iässä humallista, samoin
kokeillut ainakin kerran laittomia huumeita.

Vuonna 2013 tehdyn nuorten hyvinvointikyselyn
mukaan 35 % Etelä-Suomessa asuvista
vanhemmista ei aine tiedä 8- ja 9-luokkalaisten
nuorten viikonloppuottajien vetopaikkaa.

20 % peruskoulun 8-9-luokkalaista työssä on
kokenut seksuaalista väkivaltaa jostain tai
toistuvasti. Pojilla vastaava prosenttiluku on 6.

Puhutaan seksistä -
seksuaalisuuden puheeksioton
tueksi vanhemmille

Heidi Neuvonen
Linda Saar
Tina Tuomisto
Elena Tuomola

Yhdyntä

Milloin nuori on valmis yhdyntään?

Keskimäärin tytöt aloittavat yhdyntät pokia nuorempina.
8.-luokkalaista työstä ja pojista 15 % on ollut yhdynnässä.
9.-luokkalaista työstä 39 % ja pojista 26 % on kokenut yhdynnän.
Tutkimuksissa on osoitettu, että riittävän varhaisella seksuaalikasvatuksella ja avoimella ilmapiirillä voidaan vaikuttaa myöhäisempään yhdyntöjen aloittamiseen.

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Seksuaalisuuden puheeksiottaminen

Milloin seksuaalikasvatuksen aika?

Vanhempien rooli seksuaalikasvatuksessa

Koulun osuus seksuaalikasvatuksessa

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Vanhempien rooli seksuaalikasvatuksessa

TÄRKEINTÄ ON?

Tarjota luotettavaa tietoa ja kertoa mistä tunteista on saatavilla.
Vanhempien antama malli parisuhteesta ja seksuaalisuudesta sekä keskustelut nuoren kanssa muokkaavat hänen mielikuviaan.

Seksuaalisuudesta puhuminen

Puheeksiottamisen ABC

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Puheeksiottamisen ABC

- Vanhemman ei tarvitse tietää kaikkea ja olla itsevarma
 - Käytä sanoja jotka tuntuvat luontevilta
- Vanhemman tulisi pohtia omaa suhtetta seksuaalisuuteen
- Nuori ei osaa pyytää tietoa aina
- Astailisuus: Tieto voidaan antaa yleisellä tasolla
- Puheeksiottamisen tueksi olemassa runsaasti materiaalia, jota voi hyödyntää tarvittaessa
- Aina keskusteleminen ei onnistu
 - Jää kappeliuusia ja materiaalia näkyville nuorelle luotavaksi
 - Voi ohjata keskustelemaan muun luotettavan ihmisen kanssa, jos se tuntuu nuoresta luotavammalta

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Seksuaalisuudesta puhuminen

Mitä nuoret haluaisivat kuulla vanhemmiltaan?

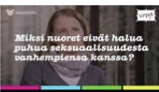
Miten vanhemmat ovat kokeneet oman murrosikänsä?

Mitä seurustelu on?

Saadat tietää mikä on normaalia ja saada tukea

Mitä nuoret pohtivat ennen seksuaalisuudessa

- Seksi toimintana
- Aikuisiksi kasvaminen (= murrosiän tuomat muutokset)
- Raskaus
- Seksitaudit

Mitä nuoret pohtivat seksistä ja seksuaalisuudesta?

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Koulun osuus seksuaalikasvatuksessa

Seksuaalikasvatus on perinteisesti osana biologiaa ja terveystietoa

Seksuaalikasvatukseen suomalaisissa kouluissa käytetään tunteja keskimäärin

Koulutusaste	Käytettyjen tunteiden määrä (h)
7. lk	5,9 h
8. lk	8,7 h
9. lk	6,2 h

Puhutaan seksistä -
Seksuaalisen puhuttelun
tärkeä väline.

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tina Tuomisto
Elina Tuovinen

Metropolia

Luuletko, että nuoresi on ollut yhdynnässä?

A) Ei
B) Kyllä
C) En osaa sanoa

⇒

Puhujan sekästä -
Seksuaalisen puhujan
kaksi vaimonista

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tiina Tuomisto
Elina Tuominen

Metropolia

Oletko keskustellut nuoresi kanssa seurustelusta?

A) Usein
B) Joskus
C) En koskaan

⇒

Puhujan sekästä -
Seksuaalisen puhujan
kaksi vaimonista

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tiina Tuomisto
Elina Tuominen

Metropolia

Tiedätkö missä nuoresi on aina viikonloppuna?

A) Kyllä
B) Lähes aina
C) Toisinaan
D) Epäilen, että en tiedä läheskään aina

⇒

Puhujan sekästä -
Seksuaalisen puhujan
kaksi vaimonista

Heidi Neuvonen
Linda Saari
Tiina Tuomisto
Elina Tuominen

Metropolia

Arviointilomake

1. Vastasiko seksuaalisuuden puheeksioton materiaalin sisältö toiveitasi/tarpeitasi?

Hyvin-----|-----Huonosti

☐ En osaa sanoa

2. Lisäsikö tilaisuus tietojasi/taitojasi seksuaalisuuden puheeksiottoon liittyen?

Paljon-----|-----Ei lainkaan

☐ En osaa sanoa

3. Lisäsikö tilaisuus itsevarmuuttasi seksuaalisuuden puheeksiotossa nuorten kanssa?

Paljon-----|-----Ei lainkaan

☐ En osaa sanoa

4. Kehittämisehdotuksia seksuaalisuuden puheeksiottamisen toimintamalliin ja materiaaliin?
